नं० ८६३-घ
ग्रहणादर्श: (ज्योतिषम्)
प्रबोधिनी नाम्नी टीका सहित:
पत्राणि १८ (सम्पूर्णम्)
लिपिक: बुधसिंह शर्मा
संवत् १८५६

नं० ८६२-घ

सटीकग्रहणादर्श ज्यो० १।८

॥श्रीगणेशाय नमः॥ ग्रहणादर्शव्याख्या क्रियते बुधसिंहशर्मणा वृत्तिः अथोदाहरणं ॐ नत्वेभास्यं विकेशास्यं गुरून् १ अ
यतावद्वित्थ्यापितः । येन मनरूपं मंगलं निबध्नन् ग्रंथकारो गणेशमकीर्दिग्रहान् गुरूंश्च भास्कराचार्याद्यान्वार्याभिदं गीतिसंज्ञ
कवृत्तेन प्रणमति हेरंबं नत्वादौ भास्करमुख्यान् गुरूंश्च निजपूज्यान् । ग्रंथरचनमतिलब्ध्यै ग्रहणं ज्ञातुं मयोद्यमः क्रियते १
व्याख्या हेरंबं गणेशं निजपूज्यान् स्वार्च्यान् भास्करमुख्यान् सूर्याद्यग्रहान् गुरूंश्च भास्कराचार्याद्यान् गुरून् वा नत्वा नतिं कृ
त्वा मया ग्रंथकारेणोद्यमस्तु उद्योगः क्रियते किमर्थं ग्रंथरचनमतिलब्ध्यै ग्रंथकरणबुद्धिप्राप्त्यर्थं ग्रहणं ज्ञातुं ग्रहणज्ञानाय चे
ति किं च मंगलं चाभिधेयं संबंधः सप्रयोजनं च त्वारि कथनीयानि शास्त्रे सर्वत्र धीमता अत्र नतिकथनेन मंगलमभिहितं
ग्रहाणां मध्यस्पष्टतादिरूपनिरूपणमभिधेयं वाच्यवाचकभावः संबंधोस्ति एतच्छास्त्रं वाचकं सम्यग्ग्रहमध्यमस्पष्ट
तादिस्वरूपं वाच्यं शिष्याणां ग्रहणज्ञानं प्रयोजनं अस्य ग्रंथस्य सर्वाणि छंदांसि ६० मात्रात्मिकानि गीतिसंज्ञानि संतीह १
अथाद्यकवीनां गंभीरामुक्तिं द्योतयन्नस्य ग्रंथस्यास्य ग्रंथस्याभिधाने प्रसादगुणत्वं च वृत्तेन प्रकाशयति यद्यपि बहु
पुस्तेषु ग्रहस्य संसाधनं कृतं विज्ञैः तदपि स्वल्पमतीनां ग्रहणादर्शो मया हिताय कृतः २ व्याख्या बहुषु पुस्तेषु बहुषु
पुस्तकेषु ग्रहस्य ग्रहणस्य विज्ञैर्विशेषज्ञैः संसाधनं सम्यक्साधनं यद्यपि कृतं रचितं यद्यपि कृतं रचितं तदपि तथापि स्व
ल्पमतीनामल्पमतिस्थूलबुद्धीनां सच्छिष्याणां हितायाहितार्थं मया ग्रंथकर्त्रा ग्रहणादर्शो ग्रहणदर्शाख्यो ग्रंथः कृतो रचित इति
२ अथ ग्रहणसंभवनिर्णयं सार्द्धवृत्तेनाह केतोर्वा गोः पश्चादग्रे कोल्पांतरे भवेद्यदि वा व्यग्वर्कस्य भुजांशैरिंद्र १४ ल्पैर्दे
व पर्वसंख्यो वा २ तिथिपत्रे बुद्ध्वादौ ग्रहणद्वयं संभवं क्रियां कुर्यात् । । सोदाहरणव्याख्याः केतोः शिखिनो वागोः राहोः
पश्चात्पुरो वा ऽल्पांतरे किंचिदंतरे यद्यर्को भवेत् तदा पर्वसंख्या ग्रहणस्यास्थितिरूपा विचार्या अथवा व्यग्वर्कस्य विराहु

र्कस्यैंशालोमेनू २८ नैर्भुजांशैरेवग्रहणस्यस्थितिर्ज्ञेया तावदित्येवं तिथिपत्रे पंचांगपत्रे ग्रहणद्वयस्य संभवं बुद्ध्वा ज्ञात्वाग्र
तो क्रियांसाधनतां कुर्यात् यथा शालिवाहनीयशाके १६०८ गुरुवारे फाल्गुनपूर्णिमांत २९।३७ घट्याद्यसामयिकोऽर्कः १०।
७।१९।४५ राहुः १०।२६।५।५९ राह्वर्कयोरंशांतरं ०।२।१२।४० त्वात्तस्मिन् लोग्रहणसंभवोस्ति विराहुर्कस्य भुजांशाद्यस्य २।१०।४०।श
कोशेभ्यो २८ न्यूनत्वाद्ग्रहणस्यसंभूतिरस्त्यत्र अथ ग्रहणसंभवज्ञानं पर्वमालातः दर्शांतेचैकनाड्यूनं गतं वा कश्चिद्विशेष
कं पंचभ्यः पूर्णिमांतेचेदधिकं तच्च पर्वता १ अथाहर्गणसाधनमधिमासावमसंस्कारं च चतुर्भिः श्लोकैराह शाकोंगैभांशकु
भिर्हीनोर्कघ्नो युतोगतैर्मासैः ४ चैत्रसितात् पृथगंकाग्न्याढ्या त्वकुरसद१ लब्धोनितात्सहितः दंता ३२ प्तैरधिमासैः खाग्नि२
घ्नः शुक्लयाततिथ्याढ्यः ५ सोधोहुताशराग्र सहितात्खाग्निरवशैलां ७०२ शसंयुताद्रहितः युगरसद ६४ लब्धैरवमै विधुवारा
द्यमहर्गणोजातः ६ सेकोव्येकः कार्यः कदापिवारप्रतिज्ञया सुज्ञैः यद्यधिमासः स्वल्पोऽल्पलब्धः पतितोपिवाप्यपतितश्च
७ लब्धस्तदाधिमासैः सेकैर्व्यकैस्तथावमैः साध्यः ७ एषां सोदाहरणं व्याख्या अत्र वर्त्तमानः शाकः १६०८ अंगभांशकु १
भि १६०८ हीनः संजातोगताब्दपिंडः अर्क १२ घ्नः चैत्रशुक्लादितोगतमासैः ११ युतः ११७ पृथक्स्थः ११ अंकाग्न्याढ्यः २९ जातः
४० स्वल्पकुरसद ६१ लब्धेन ० ऊनः ४० ततोदंता ३२ प्तेनाधिमासेनैकेन पृथक्स्थे ११ युते कृते सति अत्राहर्गणाः स्फीतशुद्धिनाधि
को शुद्धो भविष्यत्यतोत्र गतोधिमासस्यापतितत्वाद्गणितागतस्याधिमासस्यैकस्य त्यागात् शुद्धो हर्गणो भवत्येवातं च
पृथक्स्थः ११ खत्रि ३० घ्नः ३३० शुक्लयाततिथ्या १४ ढ्यः ३४४ द्विष्ठः ३४४ हुताग्र ३ युतः ३४७ खाग्निरवशैलां ७०२ शसंयु
तः ३४७ ततोयुगरसद ६४ लब्धैरवमैः ५ द्विष्ठः ३४४ रहितः [illegible] सन्विधुवारार्चंद्रवारादयमहर्गणोजातः ३२९ कदापिक
दाचिदपिसुज्ञैः शुद्ध हेवारप्रतिज्ञया वारपरीक्षया सेकः १ एकेनावमरूपेण सहवर्त्तमानः सेकः तथाव्येकः विगतोरहि

तणकोयस्मात्सब्येकोगणितागताहर्गणः कार्यः अत्राहर्गणश्र२९वारपरीसार्थसप्त७तष्टः३सन् चंद्रवारात्तृतीयोवुधोगतउदये
२ गुरुवारोतोऽहर्गणः स्फुटः २२९ अथचयत्रस्पष्टोधिमासः पतितः सन्नेवत्पलब्धोगणितकर्मण्यप्राप्तस्तदायत्रऽपतितोपिगणन
२ याचेल्लब्धस्तदापिक्रमेणाधिमासेः सैकेवैकैस्तदवमैश्चस्फुगणः साध्यः उक्तंचैतद्भास्करीयसिद्धांतेस्पष्टोधिमासः पतितोप्यल
ब्धोयदातदावापतितोपिलब्धः। सैकेनिरेकैः क्रमशोधिमासैस्तदादिनौघः सुधियाविधेयः १ अन्यच्च अभीष्टवारार्थमहर्गणश्चे
त्सैकोनिरेकस्त्वियथोपितद्वदितिदिनगणस्फुटिः अथरवींदुउच्चपातानाहवक्ताभ्यां रुद्रा११विंशति२०रवाग्नय२८ इभचंद्रा१८र
वेः स्मृतः क्षेपः ० रुद्रा११ अष्टाविंशति२८ रंगकरा२६ ऊनविंशति१९ लीवः चंद्रोच्चस्याभ्रं०खाजा०त्रिंशत्३०द्योमसागराः
४० क्षेपः पातस्याभ्रं० तिथ्यो२५व्धिशरा:५४कुकराः२१ग्रहादिकः क्षेपः स्पष्टार्थएते अथमध्यार्कसाधनंवक्ते
नाह इन२गुणगणाब्धदिनगणगुणखनवां२०२ शादिनागणोहीनः १ तदंशास्तु खाग्निहताभाद्यः स्वक्षे
पयुतोमध्यइनः व्याख्या इनगुणगणोद्वादशगुणोऽहर्गणस्तेनाढ्योयुक्तोहर्गण स्त[illegible]दस्मा
द्गुणखनवभि२०२र्यल्लब्धमंशादि तेनहीनोरहितोऽहर्गणोजातोंशाद्यो भागाश्च स्तुखाग्नि३०हताश्चिशद्गुणा तस्य
जिताः संतोजातोभाद्योराश्याद्यः स्वक्षेपसंयुतोनिजक्षेपेणयुक्तः सन्जातोमध्यइनोर्कः उदाहरणं इन१२गुणगणा४०६८ग
णा३२९ ढ्यः ४४०७ अस्यगुणखनवां२०२शादिना४।५२।४२ गणः ३२९ रहितः सन्जातोंशाद्यः ३२४।७।१८ भागाजवास्तुखाग्नि३०हताः
संतोभाद्योराश्याद्योजातः ११।४।७।१८ स्वक्षेपा ११।२०।२८।१८ द्योजातोमध्यमोरवीराश्याद्यः १०।२४।४५।२९ अथेंदुसाधनंव
क्तेनवृत्तेन हि२गुणगणोग७गुणः स्वात्यष्टो७शोनोलवादिकश्चंद्रः ११ गणखखरसगज८६००भागोनः स्वक्षेपेणसंयुतोर २
वित्त अस्योदाहरणमेवव्याख्या हि२गुणगणः ६७८ अग७गुणः ४७४६ स्वात्यष्टि७भागेन२७९।२०।३५ ऊनः ४४६६।४९।२५
गणस्य३२९ खखरसगज८६०० भागेन०।२।२९ रवीगतः ४४६६।४९।२५ हीनः सन्जातोंशाद्यः ४४६६।४७।४९ रविवद्राभास्तु

सू	मं	उ॰	पा
११	११	००	००
२०	२८	१०	२५
२८	२६	३०	५४
२८	२८	४०	२२

४४६६ खत्रि२०हृताः संतो जातो राश्याद्यः १४८।२६।४७।४ चक्रे १२ तष्टः ४।२६।४७।४ स्वक्षेपा २।२८।२६।१८ द्यो जातो मध्येंदुः
४।२५।१३।२२ अथ चंद्रोच्चसाधनं वृत्तेनाह गणरविखसमुद्रैः ४०१२ भाग लब्ध नवरभागान्वितोंशकाद्यो भाः १२ खत्रि२०हृताः रा
श्याद्यं स्वक्षेपाढ्यं भवेच्च चंद्रोच्चं अस्याप्युदाहरणमेव व्याख्या गणस्य २२९ रविखसमुद्रैः ४०१२ भाः ०।५।४ गणस्य ३२९ नवरभा
गेन ३७।४०।० अन्वितो जातोंशाद्यः ३७।४५।४ लवा ३७ स्तु त्रिंशा ३० द्भक्ताः संतो जातं राश्याद्यं १।७।४५।०४ स्वक्षेपा ०।१०।२०।४० द्यं
जातं चंद्रोच्चं २।१८।२५।४४ अथ पातसाधनं वृत्तेनाह गणात्खखभां ७००० शगणगोक्ष्णां १९ शायुतोंशादिकोंशका विहृताः १२
खगुणै ३० र्भाद्यो जातः स्वक्षेपेनेह संयुतः पातः अस्याप्युदाहरणमेव व्याख्या गणस्य २२९ खखखभां ७००० भाः ०।७।३२ गणस्य
२२९ गोक्ष्णां १९ शोन ७।५०।३१ युतो जातोंशाद्यः ७।५८।३ अंशास्तु खगुणै ३० र्भक्ताः संतो जातो भाद्यो राश्याद्यः ०।७।५८।३ स्वक्षे
पा ०।२५।५४।२१ द्यो जातो राश्याद्यः पातः ०।१।२।५२।२४ अथ वीजप्रशंसां वृत्तेनाह निर्वीजं वचनं यस्मान्नं

र	चं	उ	पा
२०	·४	·१	·१
२४	२५	१८	·३
४५	२२	२५	५२
२९	२२	४४	२४

साधनं मया क्रियते व्याख्या यस्मान्निर्वीजं वीजर
कस्यापि नास्ति भूमध्ये तस्मात्सवीजकर्मग्रहस्य सं
जनस्यापि मान्यं न मंतव्यं नास्ति तस्माद्धेतोः सवीजक
हितं निर्निदानं वा वचनं वा क्वं भूमध्ये भूमंडलमध्ये कस्य
र्किंग्रहाणां संसाधनं मया क्रियते अथ दृग्गणितैक्य
र्मग्रहस्य वीजकर्मसहितस्य जातित्वादेकवचनं ग्रहस्य
नगाग्ने: ७८ खाग्नि ३० भिः क्रमाद्विभ्वैः १३।२५ लब्धं रवेः कलाद्यं विकलाद्यं
कृद्वीजकर्मसाह वृत्तेनाह यातावदेभ्योऽब्धिरसै ६४ र्नागाग्नेः ७८ खाग्नि ३० भिः क्रमाद्विभ्वैः १३।२५ लब्धं रवेः कलाद्यं विकलाद्यं
क्षिजकर्मसाह वृत्तेनाह यातावदेभ्योऽब्धिरसै ६४ र्नागाग्नेः ७८ खाग्नि ३० भिः क्रमाद्विभ्वैः १३।२५ लब्धं रवेः कलाद्यं विकलाद्यं
विधुविधूच्चपातानां। तेषु क्रमतोऽस्वर्णं स्वं स्वं कार्यं तु वीजकर्मेदं १६ व्याख्या चतुःस्यापि तेभ्यो यातावदेभ्य अब्धिरसै ६४ र्ना
गाग्नै ७८ खाग्निभि ३० र्विभ्वैः १३ क्रमाल्लब्धं प्राप्तं रवेर्वीजं कलाद्यं विधुविधूच्चपातानां तु विकलाद्यं वीजं ज्ञेयं अत्र रवौ हृच्चपाते धि
र्वीजकर्मक्रमशोऽस्वर्णं स्वं स्वं कार्यं रवावस्वमृणं विधावप्यृणं चंद्रोच्चे स्वं धनं पातेपि स्वं धनं कर्तव्यं अत्राकारो दृग्गणि
ततुल्य कृद्वीजं मयाक्षेपेष्वेव दत्तं ग्रंथारंभतो यावत्प्रमाणमदवीजं तदस्मिन्ग्रंथे लिखितं अथ च केचित् भ्रांतिमंतो वीजं नांगी

ते

कुर्वीतितद्भ्रांतिनिरासायसूर्यांशेनसूर्यसिद्धांतस्योक्तं तद्देवोच्यतेयथाशास्त्रमाद्यंतदेवेदंयत्पूर्वंप्राहभास्करः युगानांपरिवर्त्तेनकाल
२ भेदोत्रकेवलः १ कालभेदोत्रकेवलइत्यस्या[illegible]यमभिप्रायः श्रीसूर्योयुगेयुगेमुनिभ्यः सूर्योपदिष्टशास्त्रंसांतरंदृष्ट्वान्निरंतरंतेभ्यःप्रो
क्तवान् तेनमुनिभिरपिस्वग्रंथेषुग्रहाणांकालवशेनांतरंदृष्ट्वातद्बीजंग्रहेषुदेयमित्युपदिष्टं उक्तंचवसिष्ठसिद्धांते इत्थंमांडव्यसं
3 क्षेपादुक्तंशास्त्रंमयोदितं विस्तरस्तीरविचंद्राद्यैर्भविष्यतियुगेयुगे १ विस्तरोक्तिर्विस्त्रंसनं शैथिल्यं विशुधर्मात्तिरेव संसाध्यस्पष्टत
रंबीजंनलिकादियंत्रेभ्यः तत्संस्कृतग्रहेभ्यःकर्त्तव्यौनिर्णयादेशौ १ अतएवार्यभटब्रह्मगुप्तादिभिःस्वस्वकाले अंतराण्युपलभ्य
मुनिकृतग्रंथोक्तिषुबीजंनिक्षिप्यग्रंथारचिताः इत्यलंकिंबहुनेह अत्रग्रंथारंभतोगताब्दानामभावादब्दबीजसंस्कारोदाहरणस्या
प्यभावः १८ अथरवींदूच्चपातानांमध्यगतीर्वृत्तेनाह गोला ५९ अष्टे ८ नस्वेंदोः खांकागाः ७९० शरागनगो ३५ द्विगतिः चंद्रोच्चस्य
रसाः ६ कुभृतयः ४१ पातस्यवह्नयो ३ रुद्राः ११। ७ व्याख्यासुगमा अथभूमध्यरेखासंज्ञांस्वदेशीयमध्यमार्थदेशांतरकर्मच
वृत्तत्रयेणाह लंकायदेवकन्याकांतीकैलाशपर्यंतीवत्सं गुल्मपुरमुज्जयिनीसुगर्गराटंकुरुक्षेत्रंस्थलंमेरुः १८ एतेकुमध्यरेखा
निजदेशमध्ययोजनकैः निघ्नास्वगतेः खभा८० प्तविकलाः प्राक्परेग्रहेऽस्वंस्वं १९ एवंकृतेरवींदुग्रहयोर्ग्यामध्यमाःस्व
देशीयाः रविविधुविधूच्चपाताश्चोदयिकाः संभवंतिगगनचराः २० व्याख्या लंकापुर्याःसूत्रस्यैकमग्रंवद्धान्यदग्रंमेरुशिरसि
धार्यमियंभूमध्यरेखातत्सूत्राधोयानिनगराणिभूमध्यरेखासंज्ञानास्यर्थः रेखादेशस्वदेशयोर्मध्यस्थप्राक्पश्चिमसंज्ञक
योजनैर्गुणिताया[illegible]ग्रहस्यमध्यमगतेःखकांशाद्याः खभा८० प्ता अशीतिलब्धाविकलास्तादेशांतरसंज्ञकाज्ञेयाः रेखातः
पूर्वदिग्भागेस्वदेशेसतिग्रहेषुदेशांतरमस्वमृणं पश्चिमभागेस्वंधनंकार्यं एवंदेशांतरसंस्कृतारवींदूच्चपाताःसूर्योदयका
लिकानिजदेशीयामध्यमाःखेचराःसंभवंति उदाहरणं कुरुक्षेत्रात्पश्चिमभागेषष्टि ६० योजनप्रमितोमुलतानदेशोस्तियो ३
जनै ६० रवेर्मध्यगतिः ५९।८ गुणिता ३५४८।० खभैः ८० भक्तास तल्लब्धं विकलात्मकंदेशांतरंरवेः ४४ एवमिंदोर्विकि० ५९३ उ

स	चं	उ	रा
५९ ८	७९० ३५	६ ४१	३ ११

वंस्य विधुपातस्य वि॰ २२ देवातः पश्चिमदेशत्वाद्देशांतरे धने कृते सति जाता देशांतरकर्मसंस्कृता रवीदृक्षपाताभ्रकेंद्रकव्याः २०
इति बुधसिंहशर्मणा विरचितायां स्वकृतग्रहणादर्शटीकायां प्रबोधिन्यां मध्यमाभासः प्रथमः १ अथ स्पष्टभासो व्याख्यायते
तावद्भुजकोटी वृत्तेनाह ऊनं भुजसंज्ञं तत्र अधिकं षड्भाच्च्युतं च षड्भोनं षड्भाधिकं नवाधिकमिनभुक्तं तु विभुजं त्रिभं को
टिः १ व्याख्या॰ वक्ष्यमाणकेंद्रं ऊनं राशित्रयादूनं सद्भुजसंज्ञं अधिकं राशित्रया[illegible]दधिकं च षड्भोनं षड्भ्यः राशिभ्य ऊनं सद्भुज
संज्ञं षड्भाधिकं राशिषट्कादधिकं च षड्भोनं षड्भ्य एवमूनं भुजसंज्ञं नवाधिकं नवराशितोधिकं तद्दिनभुक्तं द्वादशराशिभ्यः भुक्तं भुज
संज्ञं ज्ञेयं अथ त्रिभं राशित्रयं विभुजं विगतभुजं यस्मात् धृति भुजेन हीनं सा कोटिः स्यात् उदाहरणं यथाऽर्ककेंद्रं ३।२२।१२।४७ अ
धिकत्वात् षड्भोनं षड्भ्यः राशिभ्य ऊनं कृतं सद्भुजसंज्ञं २।६।४८।१२ अनेन भुजेन त्रिभमूनं संजाता कोटिः ०।२२।१२।४७ ॥१॥ अथ
गोलायनं वृत्तेनाह मेषात्तुलाच्च रसभे सूर्ये सौम्यश्च दक्षिणो गोलः नक्रात्कर्कात् षड्भे सौम्यायनदक्षिणायने अर्के २ व्याख्या॰
मेषाद्रसभे षड्भे सूर्ये सति सौम्य उत्तरो गोलः च पुनस्तुलात् षड्भेऽर्के सति दक्षिणायनो गोलो ज्ञेयः अथ नक्रान्मकराद्धा कर्कात् षड्भे
षड्राशावर्के सति क्रमेण सौम्यायनदक्षिणायने उत्तरायनं दक्षिणायनसंज्ञे स्तः सूर्य इति पदमुपलक्षणं वस्तुतस्तु सर्वके
द्रादिषु गोलायनसंज्ञा ज्ञेया अत्रार्ककेंद्रस्य ३।२२।१२।४७ मेषाद्यषड्राशिस्थत्वादुत्तरगोलस्य संज्ञा अथ चक्रादिषड्रा
शिस्थस्य दक्षिणायनसंज्ञा २ अथायनांशान् वृत्तेनाह विंशतिः २० अयनजभागा गताब्दयुक्ते कसागराः ४१ लिप्ताः बाणाः ५
बाणाः ५ विकला मासे मासे गते प्रयोक्तव्याः २ व्याख्या॰ विंशतिर्विंशतिप्रमिता अयनजभागा अयनजांशा ज्ञेयाः गताब्दयुक्ते
कसागराः गतवर्षैर्युक्ता य एकसागराः एकचत्वारिंशः ४१ ता लिप्ताः कला ज्ञेयाः चैत्रशुक्लादितो मासे मासे गते तीते सति
बाणा बाणाः पंच पंच विकला विगणय्य योगे प्रयोक्तव्याः एवं कृते सत्ययनांशकाद्या जाताः २०।४१।५७।३ अथ ज्यासाधनं

सू	च	उ	पा
१०	४	१	१
२४	स	१८	२
४६	२२	२५	५२
१२	१५	४९	२६

साईवृत्तेनाह कुकरैः खकरा २० गो ञा १९ नग चंद्रा १७ स्तिथि १५ रवि १२ र्नो ९ ह ८ षु ५ करा २ ज्याखंडान्यंशमितेः खक्षैः प्रमुक्तखंडका
निज्या ४ भोग्य माञ्छेषांशाह्दि १० न्लब्धं तद्युतं गतांकैक्ये व्याख्या॰ तावन्त्य ज्याखंडानि यस्य ज्या साध्या तस्यांशाः कार्यास्तेभ्यः
खाक्षैः १० र्नृदशभिर्यावल्लब्धं तावंति भुक्तखंडानि गतखंडानि भोग्यमाञ्छेषभोग्यखंडगुणितात्तच्छेषांशा यद्दिगुणं लब्धं दशभिराप्तं तद्भु
क्तखंडानामैक्ये युतं सज्या भवति यत्र दशभिर्भागो न लभ्यते तत्र प्रथम खंडो भोग्यः उदाहरणं अत्रार्कमंदकेंद्रं २।२२।१२।४७
भुजां २।८।४८।१२ प्रा ६८।४८।१२ ज्यासाधनं अंशमितेः ६८ खक्षा १० प्तानि गतखंडानि ६ शेषांशाद्येभ्य ८।४८।१२ भोग्य १७ खंड ९
घ्नेभ्यः १०।५५।५७ दि १० न्लब्धं १।५।३५ गत ६ खंडांकैक्ये १०४ युतं सज्या ताज्या १०५।५।३५ अथार्कस्फुटीकरणं साईवृत्तेनाह
राशिद्वयधृतिलवतः २।१८।०।० भुजोऽर्कःकेंद्रसंज्ञकं प्राक्कं ५ केंद्रभुजज्या दि १० घ्नीत्वाष्टिषु ५५० भक्ता प्रमंशकादिफलं
मेषतुलाद्ये केंद्रके स्वर्णं तत्कृतं रविःस्पष्टः ६ व्याख्या॰ अर्कोमध्यार्को राशिद्वय धृतिलवतः भुजः सन् केंद्रसंज्ञकं रविमं
दकेंद्रं ख्यं प्रोक्तं तस्य केंद्रभुजज्या भुजांशज्या दिग्घ्नी दशगुणा कार्या सा खाष्टिषुभक्ता ५५० हृता सती आप्तं लब्धं मंशकादि मंद
फलं मेषतुलाद्ये केंद्रे सति तत्फलं मध्यार्के क्रमेण स्वर्णं कृतं सद्रविः स्पष्टः स्यात् उदाहरणं॰ मध्यमरवि[illegible] २०।२९।४८।१२ रा
शिद्वयधृतिलवतः २।१८।०।० भुजो जातं रवेर्मंदकेंद्रं २।२२।१२।४७ अस्य भुजां[illegible] २।८।४८।१२ शाद्यानो ६८।४८।१२ प्राक्सा धि
ताज्या १०५।५।३५ दि १० घ्नी १०५०।५५।५० खाष्टिषु ५५० भक्ता सती लब्धं रवेरंशादि मंदफलं २।०।६ मेषादिकेंद्रत्वान्मध्यम
रवौ २०।२९।४८।१२ फलं २।०।६ धनं कार्यं जातो रविः स्पष्टः २०।२९।४८।१८ ॥ ६॥ अथेंदुस्पष्टीकरणं द्वत्तद्वयेनाह ऐनं
फलं भ २७ भक्तं लब्धं स्वर्णं विधो पुरा रविवत् चंद्रोऽग्न्यंकफलांकित मध्यम चंद्रो विधु ६ ह केंद्रं ७ केंद्रभुजज्या दि १० घ्नी भा
ग्निकरैः २३९ भाजितांशकादिफलं मेषतुलादिकके[illegible]द्रे स्वर्णं तत्कृतं विधुः स्पष्टः ८ व्याख्या॰ इनस्येदमैनं रविसंबंधि
मंदफलं भक्तं भैः सप्तविंशत्या भक्तं सल्लब्धं भांशफलमंशाद्यं रविवद्रविमंदफलवत् पुरा प्राग्विधोः स्वर्णं धनर्णं कार्यं मेषतु

१	२	३	४	५	६	७	८	९
२१	२०	१९	१७	१५	१२	९	५	२
२१	४१	६०	७७	९२	१०४	११३	११८	१२०

लाघेऽकके केंद्रेसति विधोमध्ये दोर्भांशैः क्रमेण धनर्णं कार्यमित्यर्थः अथ भफलांकितमध्यमचंद्रो भांशफलसंस्कृतमध्येंदुश्चंद्रोच्चो
नयुक्तः सन् चंद्रकेंद्रं भवति तस्येंदुकेंद्रस्य भुजज्या भुजांशजादिग्घ्नी कार्या सा चेभाग्निकरैर्भाजिता सती लब्धं विधोः शशांकमंदफलं मे
षतुलाद्येकेंद्रे सति तन्नभरफलं भांशफलसंस्कृते दोःक्रमतः स्वर्णंकृतं सत् चंद्रस्य स्पष्टः स्यात् उदाहरणं अत्रेनं फलं २।०।६ मेत्र्यर्भक्तं स
लब्धं भांशफलमंशाद्यं ०।८।३७ इदं मध्यमचंद्रमध्ये दोः ४।२५।२२।२५ धनं कृतं सत् जातो भांशफलसंस्कृतेंदुः ४।२५।३१।४२ अथ मेवेंदू
च्चात् २।२८।२५।४९ युक्तः सन् जातमिंदुकेंद्रं ८।२२।४८।७ अस्य भुजांशाः २।२२।४८।७ भांशाः ८२।४८।७ ज्या ११।२२।३७ दिग्घ्नी ११८।५।२६।१०
इभाग्निकरैः ३२८ भाजिता सती लब्धमिंदु मंदफलमंशादि ४।५०।५२ विधोस्तुलादिकेंद्रत्वात् भांशफलसंस्कृतेंदौ ४।२५।३७
४२ मंदफलमृणं सत् जातः स्पष्टेंदुः ४।२०।२८।४९ ॥ ८ ॥ अथ रवींद्वोः स्पष्टगतिसाधनं वृत्तेनाह फलकर्मभोग्यखंडं नवलभक्तं
गतिफलं गतौ स्वर्णं केंद्रे कर्कमृगाद्ये चांद्रं विधुः २२ घ्नमब्धि ४ भिर्भक्तं व्याख्या फलकर्मभोग्यखंडं मंदफलसाधने यद्भोग्य
खंडं तन्नवभक्तं सत् यत्लब्धं तद्रविगते मंदफलं कलाद्यं अथ च चांद्रं चंद्रसंबंधि यद्भोग्यखंडं ताद्विश्व १३ गुणं कृत्वाब्धि
भिश्चतुर्भिर्भक्तं सत् लब्धं तदिंदोर्गतेर्मंदफलं कलाद्यं कर्कमृगाद्ये केंद्रे सति क्रमेण रवींदु मध्यगताविदं फलद्वयं स्वर्णं धन
र्णं कृतं सद्रवींद्वोः स्पष्टेगती स्यातां उदाहरणं रविमंदफलकर्मणि जीवाया भोग्यखंडं नव ९ र्भक्तं लब्धं रविगतेर्मंदफलं नवल
कलादि ०।१।०० कर्कादिकेंद्रत्वात् मध्यमार्कगतौ ५९।८ फलं धनं कृतं सत् जातो रवेः स्पष्टगतिः ६०।८ अथ चंद्रमंदफलकर्म
णि जीवाया भोग्यखंडं २ विश्व १३ घ्नं २६ अब्धि ४ भिर्भक्तं सत् लब्धं चंद्रगतेर्मंदफलं कलादि ६।३० कर्कादिकेंद्रत्वात् मध्येंदु
गतौ ७९०।३५ फलं धनं कार्यं जाता चंद्रस्पष्टागतिः ७९७।५ ॥ ९ ॥ अथोदयांतरकर्मसाधनं वृत्तद्वयेनाह विषमं समं पदं मे
स्त्रिभिस्त्रिभिः कलानीयमिह वर्यैः सायनमध्यार्कस्याहि २ घ्नस्य भुजमुक्ता हि धाम्न्या व्या १९ इषुपभक्ते कान्तिर्हृता ल २१
ब्धं विकलादिकं कलाद्यंयत् जोजे समे पदे स्वं स्वं सायनस्य ऊक्तमिनद्वो १९ व्या० त्रिभिस्त्रिभिर्भैः शराशोभिर्वर्यैः अष्टम

नुजैर्विषमं समंच पदं कल्पनीयं तथाच द्वादशराशीनां पदचतुष्टयं भवति तेषां मध्ये प्रथमतृतीययोः पदयोर्विषमसंज्ञा ओजसं
५ ज्ञा च द्वितीयचतुर्थयोः समसंज्ञा युग्मसंज्ञा च अथ सायन मध्यमसूर्यस्य द्विगुणितस्य भुजज्या त्रिःस्था प्या एकत्र त्रिभिर्भक्ता पंचह
तासतीलब्धं विकलाद्यं फलं· अपरत्रैकाग्निभिः२९ भक्ता सतीलब्धं कलाद्यं फलं· सायनार्के विषमसमपदस्थे सति सूर्यचंद्रयोः क्र
मेणोदयांतर फलं ऋणं धनमुक्तं उदाहरणं मध्यार्कः ०।२४।४६।१२ अयनांशाः २०।४२।५९ युतः ११।२५।२८।१० द्वि
घ्नः २२।०।५६।२० अस्य भुजांशाः २९।३।४० घ्नानां २९।०।३।४० ज्या ५८।१२।५८ पंचभक्ता लब्धं रवेरुदयांतरं विकलात्मकं ११
तथा ज्या ५८।१२।५८ एकाग्नि २९ हृता लब्धं चंद्रस्योदयांतरं कलाद्यं २।४६ सायनार्कस्य समपदत्वात् सूर्येंद्वोरुदयांत
रे धने कृते सति जातावुदयांतरसंस्कृतौ रवींदू ०।२६।४६।३० चं ४।२०।३१।३५।।११।। अथ स्वदेशीया स्वभा ज्ञानं चर
खंडानयनं चरफलकथनं दिनरात्रिमानं चात्रिभिर्वृत्तैराह मेषार्कस्था उ मध्ये यनांशराजाहीन २ शंकुजा या भा स्वपुरे

स्व	चं
१०	०४
२६	२०
४६	३१
३०	३५
१०	३१९
८	५

सा स्त छायादिग्ध्नि१० भ८ दश१० घ्ना क्रमात्रिहताः त्वा १२ चरखंडान्यपि सायनसूर्यभुजर्क्षांक तुल्यखंडैक्यं भोग्यांकघ्ना
शाद्याप्तियुक् ३० लब्धयुतं चरसंस्कृतं १२ तिथि घटिकासु विधेयं दिनार्द्धमानं द्विगोलयोः क्रमशः व्यस्त विधेराव्रार्द्धमाने द्विगुणे
त्वहर्निशोर्माने २४ या· मेषार्के मेषार्कसंक्रमणे स्वपुरमध्ये मध्याह्ने ऽयनांशराजादिने हीनशंकुजा द्वादशां
गुलशंकुजा या भा छाया सा स्वपुरे निजदेशेऽक्षछाया ऽक्षभा भवति सा स्त छाया त्रिःस्थाप्या क्रमात् द्विगिभ दश घ्ना कार्या आद्यस्था
दशगुणा मध्यस्था ष्टगुणा अंत्यस्थापि दशगुणा कार्या इति तोंत्यस्था दशगुणा त्रिविहृता सती चरखंडानि स्युः अथ सायनसूर्यभुज
र्क्षांकतुल्य खंडैक्ये अयनांशयुतस्य स्फुटसूर्यस्य यो भुजराशिस्तत्संख्याकतुल्यचरखंडस्य यदैक्यं तस्मिन् भोग्यांकघ्नांशाद्याग्र
खंडगुणितांशादितो यत्त्रिंशल्लब्धं तदैक्ये युतं कृतं सज्जातं चरं चरफलसंज्ञं अथ गोलयोर्मेषा[illegible]तुलाद्ययोर्द्विचरफलसं ५
ज्ञं तिथि घटीषु पंचदशघटीषु क्रमशः स्व[illegible]मृणं विधेयं सौम्यगोलस्थे सायनार्के सति स्वं धनं दक्षिणगोलस्थे सायनार्के सति स्वं
कृतं सद्दिनार्द्धमानं भवति व्यस्तविधे रात्र्यर्द्धं भवति अथ सौम्यगोल दक्षिणगोलयोः क्रमेण चरं हीनं युतं कृतं सद्रात्रिमानमिति

मानेदिनार्द्धरात्र्यर्द्धमाने द्विगुणे कृते अहर्निशोर्दिनरात्र्योर्मानं भवतः उदाहरणं तावदयनांशोस्य दिनाद्यनियनं अयनांशाद्याः २०

।४२।५७ स्वद्विचत्वारिंश ४२ दंशोन ०।२९।३७ हीनाः संतो जाता न्ययनांशा दिनादीनि २०।१२।२२ एभिर्दिनैर्मेषार्कसंक्रमणतः पूर्वम

र्थाद्धसमये मुलतानदेशे द्वादशांगुलशंकोः छाया सप्तांगुलमिता भवति सा सभा ७ त्रिस्थानस्था क्रमेण दश १० वसु ८ दश १० गुणा ७०।

५६।७० अंत्या त्रिभक्ता सती जातानि चरखंडानि ७०।५६।२३ उदयांतरभुजोर्कः २०।२६।४६।२० अयनांशाद्यै २०।४२।५७ युतो ११।७

।२८।५७ अस्य भुजः ०।१२।३।१७ राशिमितभुक्त खंडैक्यं शेषांशाद्यं १२।३७।३२ भोग्यखंडेन प्रथमेन ७० गुणितं ८७६।४०।२० त्रिंशद्भक्तं

लब्धं २९ भुक्तखंडैक्ये योयुतं जातं चरफलसंज्ञं २९ अनेनार्कस्य दक्षिणगोलत्वात् पंचदशघटिका ऊनाः सत्यो जातं दिनार्द्धमानं १४

।३१ युता जातं रात्र्यर्द्धमानं १५।।२९ माने द्विगुणे दिनमानं २९।०२ रात्रिमानं ३०।५८ चेति ।।२४।। अथ चरकर्मसंस्कारं वृत्तेनाह स्फुट

खगगतिश्चरघ्नी खषट् ६० हृता प्तं चरं विलिप्ताद्यं उत्तरदक्षिणगोलस्येर्के ऽस्वं स्वं विधेयं तत ।२५ व्या० स्फुटखगगतिः स्पष्टग्रहगति

श्चरघ्नी पूर्वागतैश्चरपलैर्गुणिता खषड्भिर्हृता षष्ट्या ६० भक्ता सती आप्तं लब्धं विलिप्ताद्यं विकलाद्यं चरं चरफलं उत्तरदक्षिणगोलस्थे

सायनार्के सति क्रमेण तच्चरफलं ग्रहे ऋणं स्वं विधेयमेवं कृते चरकर्मसंस्कृता औदयिका ग्रहा भवंति उदाहरणं यदा रवेः स्पष्ट

गतिः ६०।८ पूर्वागतैश्चरपलैः २९ गुणिता १७४३।५२ षष्ट्या भक्ता लब्धं रवेश्चरफलं विकलाद्यं २९ एवं मिंदोर्विकि० २९५। पातस्य वि०

१ अत्र सायनस्य सूर्यस्य दक्षिणगोलत्वाच्चरे धने कृते सति जाताश्चरकर्मसंस्कृता औदयिकस्सूर्ये २०।२६।४६।५९ इंदु

०४।२०।२०।०० पाताः २।०२।५२।३७।।२५।। अथ तिथिसाधनं सार्द्धवृत्तेनाह रव्यूनेंदोरंशाद्य नगरव ७ भक्तास्ता गताः सिता

त्तिथयः गतमिन भुक्तगम्यं गत्यंतरभाजितास्तयोर्विकलाः ६० लब्धं गतैष्यघटिकादिकफलमुक्तं तु वर्तमानति

थेः व्या० रव्यूनेंदोरविणोनस्य हीनस्येंदोरंशद्यांशाद्यं नगरव भक्ता द्वादशहृताः संतो लब्धास्ताः सिताद्युक्लपक्षप्र

तिपत्तो गता व्यतीतास्तिथयो भवंति शेषं वर्तमानतिथेर्गतं गतसंज्ञमिदमेवेन भुक्तं द्वादशांशपः भुक्तं गम्यमेष्यसं

ज्ञं तयोर्गतैष्ययोर्विकला गत्यंतरभाजितार्वीदुगत्यंतरेण भक्ताः सत्यो लब्धं वर्तमानतिथेर्गतैष्यघटिकादि

सू	चं	पा
१०	०४	२
२६	२०	०३
४६	३८	५२
५९	००	३७
६०	५९७	०२
०८	०५	११

कफलमुक्तं उदाहरणं रविगा २०।२६।४६।५९ चंद्रः ४।२०।२९।००हीन ५।२२।५१।१ अस्यां शा ७।१६ न १२ भक्ता लब्धाः सितपक्षाः
तास्तिथयः शुक्लचतुर्दशी व्यतीता शेषं पूर्णिमाया गतसंज्ञं ५।५१।२ इदमेव नः १२ शु ६ गम्यसंज्ञकं ६।८।५९ अस्य प्रतिविकला २२१६४२
६ रवीन्दुगत्यंतरेण ७२६।५७ विकलीकृतेन ४४२७ भक्ता लब्धमुदयतः पूर्णिमानं घट्यादि २०।२६ एवमेवममतिथ्यंतकालश्चदमवमाति
थ्येस्तिथ्यंतकाले साध्येतदाज्ञिमदिनौदयिकरवीन्दुतो गतकालं साध्यं तत्पंघटीतः पातितं स्पष्टश्चेषो वमतिथ्यंतो भविष्यतीति
अथग्रहाणां तात्कालिककरणं वृत्तेनाह गतगम्यकालगुणिता गतिः खषड्भि ६०र्हता प्रमंशाद्यं ७ औदयिकखगेऽस्वंस्वंकृतं
तात्कालिको ग्रहो भवति व्या॰ ग्रहस्य गतिर्दिनभुक्तिर्गतगम्यकालगुणिता गतगम्येष्टघटीभिर्गुणिता खषड्भिर्हृता षष्ट्या भक्ता प्र
लब्धं फलमंशाद्यं तत्फलं औदयिकखगेऽस्वंस्वं ऋणं धनं कृतं सत्तात्कालिको ग्रहो भवति अयमर्थः गतफलेन रहितो गम्ये
नयुतः सन्नेवं सतात्कालिकः स्यात् उदाहरणं यथा गम्यघट्यादिभिः ३०।२२ रविगति ६०।८ गुणिता १८०६।०० षष्ट्या ६० भक्ता
लब्धेन कलादिना ३०।६ औदयिकार्कः २०।२६।४६।५९ युतः सन्नभीष्टकालिको ३०।०२ कौजातः ७०।३७।७१।५ एवं चंद्रपातौ साध्यौ
अथनतसाधनं वृत्तेनवक्ति इष्टघटीभिर्हीनं द्युरात्रखंडं नतं स्मृतं पूर्वं ॥ १८ ॥ द्युनिशोरिष्टघटीषु द्युनिशोः खंडं विहीनमपर
नतं व्याख्या॰ द्युरात्रखंडं दिनरात्रखंडं दिनार्द्धं रात्र्यर्द्धं चेष्टघटीभिर्हीनं सत पूर्वनतं॰ द्युनिशोर्दिननिशयोरिष्टघटीषु द्युनि
शोः खंडं दिनार्द्धरात्र्यर्द्धं च विहीनं सदपरनतं पश्चिमनतं स्मृतं प्रोक्तं उदाहरणं रात्रिगतेष्टघटी १० रात्र्यर्द्ध २५।२९ हीना स
तीजातं चंद्रस्य पूर्वनतं नाड्यादि १५।२९। अथ ग्रस्तोदये ग्रस्तास्ते च विशेषनतमाह वृत्ताभ्यां रात्रेः शेषघटीयुग्धुदलं
सूर्यस्य पूर्वनतमुक्तं १९ रात्रेगतनाडीयुग्द्युदलं पश्चिमनतं रवेर्ज्ञेयं दिनशेषघटीयुक्तं रात्र्यर्द्धं प्राङ्नतं भवेदिंदोः
२० सूर्योदयनाडीयुग्रात्र्यर्द्धं पश्चिमं नतं चैन्दोः अनयोरुदाहरणमेव व्याख्या॰ यथोदयतः कल्पितामांतो घट्या ६
दिः २।१५ रात्रिशेषघटीसमये ४।२० स्पर्शस्तत्र दिनार्द्ध १८।२० रात्रिशेषघटी १३० युतं जातं रवेः स्पार्शिकपूर्वनतं १९
।५८ तथा कल्पितामांतो दयतः ३।२० गतरात्रिघटीसमये २।५१ मोक्षः तत्र दिनार्द्ध ७।३७ गतरात्रिघटी २।५१ युतं जा

सू	चं	पा
९०	०४	०२
३७	३७	०३
०७	२६	५६
०५	५९	०२
६०	[illegible]	०३
०८	१५	९३

तत्र स्वे मौक्तिक पश्चिमनतं २०।१९ अथ चंद्रनतार्थं कल्पित सूर्यास्तात उदयतः २३।० दिनशेष घटी समये ३।० स्पर्शः तत्र रात्र्यर्द्ध २४।३०
दिनशेष घटी ३।० युतं जातं चंद्रस्य स्पार्शिकं पूर्वनतं ७।३० तथोदयतः कल्पित सूर्यास्तात कालः ११।५ सूर्योदयतो ४।२० मोक्षः त
त्र रात्र्यर्द्ध १५।५९ दिन घटी ४।२० युतं जातं चंद्रस्य मौक्तिक पश्चिमनतं १९।५९ अथ रवीन्द्वोः कपाल संज्ञां वृत्तद्वयेनाह पूर्वकपाले
सूर्यो रात्र्यर्द्धाद्यावदस्ति मध्याह्नं २१ पश्चिमकपाले इनः स्यात् मध्याह्नाद्दलरात्र पर्यंतं पूर्वकपाले चंद्रो मध्याह्नाद्दलरात्र पर्यंतं
२२ पश्चिमकपाले इंदू रात्र्यर्द्धाद्यावदस्ति मध्याह्नं एतयोर्व्याख्या सुगमा अथ कदाचित् पर्वंति काले रवींद्वोः समकलाभावे स
ति तत्रैव नतकर्म सार्द्धद्वय वृत्तेनाह नतरहितद्युः स्वगुणो ३ भक्ताः स्वेषुघ्नर्क्षभूमयो ७२५० विदिशा २० ॥२२॥ सूर्यहरः स्वदिग्
१० शोनो ग्लौहारः स्वहारहृत्स्वफलं । प्राक्परकपालगेर्के तन्नतफलमिनस्य ऋणं धनं कार्यं २४ इंदोः स्वमंदफल ऋणं इंदौ यो
ज्यं फलं तु पूर्वनते कथितं इतरथोभयतः फलत्रयमेति कर्म नतसंज्ञं २५ नतरहित द्युस्ति थ्यं तत्कालिक नतेन रहितैः पुन
र्नतेन गुणितैः स्वगुणोस्त्रिशताः स्वेषुघ्नर्क्षभूमयः सार्द्धशतद्वयोत्तरे कादशसहस्राणि भक्ता लब्धा विदिशो दशहीनाः संतो
जातो रविहारः स एव स्वदिग्दशोनो निजदशांशोनः सन् ग्लौहार इंदोहरिः स्यात् हरिहरावेकपर्यायौ रवींद्वोः स्वफलं स्वस्व
मंदफलं स्वहारहृत्स्वस्वहरेण हृतं सद्यल्लब्धं तन्नतफलं स्वस्वनतफलं ज्ञेयं रविनतफलं तु प्राक्पश्चिमकपालस्थेर्के सति
रवौ क्रमेण ऋणं धनं कार्यं अथेंदोः स्वमंदफले ऋणे सति इंदौ पूर्वकपालस्थे नतफलं चंद्रे धनं अर्थात् पश्चिमनते चंद्र [illegible] फ
ले ऋणे सति ऋणं इतरथा फले धने सति उभयतः प्राक्कपालस्थे चंद्रे गतिफले ऋणे सति चंद्रगते नतफलं धनमन्यथा भुक्ता
दृणमिति उदाहरणं स्वगुणाः ३ पूर्वगत चंद्र पूर्वनतेन ७।२९ हीना जातं १५।३१ नतेन ७।२९ गुणं ११२।४४ अनेन स्वेषुघ्नर्क्षभू
मयो ११२५० भक्ता लब्धांशादि ५०।२।३२ दश १० हीनो जातोर्कहरोंशादि ४०।२।३२ अयमेव स्वदशांशेन ४।०।१२ हीनो
जातश्चंद्रहरोंशाद्यः ३६।२।२० अथार्कमंदफलं २।०।६ सावयवं ७२६ सवर्णितार्कहरेण १४४२१३० भक्तं लब्धं रविनत
फलं मं प्रादि ०।२।५९ पश्चिमकपालस्थार्के इन्दौ ०।२८।४६।५९ फले धने कृते सति जातो नतकर्म संस्कृतोर्कः २।२८।४९

परकपालस्थे वा चंद्रे फलत्रयः कथितः नतफलं [illegible] संस्कार्यं प्राक्कपालस्थे ५

इतरथा मंदफले धने सति उभयतः पूर्वनते पश्चिमनते च सति फलत्रयः फलम् [illegible]

६ ५८ एवं चंद्रनतफलं ८।७ चंद्रमंदफलस्य ऋणत्वाच्चंद्रस्य पूर्वकपालत्वाच्च चंद्रे ४।२०।२८।० फले धने कृते सति जातो नतकर्मसंस्कृ
तेंदुः ४।२०।४६।७ [illegible] रविगतिनतफलेन ०।१ रविवत् संस्कृतार्कगतिः ६०।९ चंद्रगतिनतफलं ०।१० चंद्रगतिमंदफलस्य धन
७ त्वात् चंद्रस्य पूर्वकपालत्वाच्च भुक्तौ ७८७।०५ फले ऋणीकृते सति जाता नतसंस्कृतेंदुगतिः ७९६।५५।२५॥ अथ स्पष्टतरतिथिसाध
नमर्केंद्वोः समकलकरणं तात्कालिकपातकरणं च वृत्तेनाह नतकर्मसंस्कृताभ्यां रविचंद्राभ्यां स्फुटा तिथिः साध्या समतिथौ
पूर्ववत् तिथौ कृत्वा प्रसाधयेत् पातं २६ व्याख्या· अमांते रवीदू राश्यादिसमौ स्याताम् इति षड्राश्यंतरे लवादिसमौ कृत्वा तात्कालिकपा
तं प्रसाधयेदिति उदाहरणं नतकर्मसंस्कृताभ्यां रवि ०।२६।४८।५८ चंद्राभ्यां ४।२०।४६।७ ऊने दोर्लिप्तिने नोदयतास्ति
थ्यंतस्पष्टतरग्रहणमध्यकालो घट्यादिः २९।३७ एतत्कालिका २९।३७ गतगम्यकालगुणिते तादिनार्के ०।७।१९।३९ इं
दुः ४।३७।१९।३९ पातः ०।०३।५४।०१ [illegible] ॥ ॥ इति बुधसिंहशर्मणा विरचितायां स्वकृतग्रहणदर्पणग्रंथटीकायां प्रबोधि
न्यां स्पष्टाभासो द्वितीयः ॥ २ ॥ ॥ अथ चंद्रग्रहणाभासो व्याख्यायते तावच्छरसाधनं वृत्तेनाह पाताढ्यचंद्रदोर्ज्या
ग्नि घ्नी वेदै ४ र्हृता गुलादिशरः पाताढ्यचंद्रगोलादिग्ज्ञेयास्यो सरा तथा याम्या १ व्या० पाताढ्यचंद्रदोर्ज्या तात्कालिक
पातेनाढ्यस्य युतस्य चंद्रस्य भुजज्या ३ ग्नि ३ घ्नी त्रिगुणा कार्या सा वेदैश्चतुर्भिर्हृता भक्ता सती लब्धो गुलादिः शरः स्यात् पा
तयुतेंदुगोलतोऽस्य शरस्य दिग्दिशा ज्ञेया उत्तरदक्षिणगोलतः क्रमेणोत्तरयाम्या भवतीति उदाहरणं अत्र मध्यकालिके २९
।३७ इंदुः ०।७।३७।१९।३९ पातः ०।१।३।५४।०१ सपातेंदोः ६।११।१३।४० भुजांश ०।११।१३।४० ज्या २।१३।४० ज्या २।३४।४२ त्रिघ्नी
७।४४।०६ कृता प्राप्त सती जाता सपातेंदोर्दक्षिणगोलत्वात् तो याम्यो मध्यशरोंऽगुलाद्यः १।५६।०१॥ १॥ अथ चंद्रार्कबिंबभूभा
बिंबयोः साधनं ग्राह्यग्राहकज्ञानं परमविंशोपककथनं च वृत्तद्वयेनाह स्पष्टतराकलिका घा रजनीकरभुक्ति
रब्धि भस्माद्रि ७४ भक्ता प्रमिंदुबिंबं च द्वौ दो गतिः र गांग ६७ भक्ता प्र ॥ २ ॥ रविगतिः सप्तांशोनं भूभा बिंबांगुलादिकं
च न नेत्र भसा पिदधातीं दुं प्राशिनः ख युगा ४० विंशोपकाः परमाः ॥ २ ॥ व्या० स्पष्टतमाकला घा रजनीकरभुक्ते ६

सू	चं
११	४
२६	२०
४८	४६
५८	७
६ ०९	७६ ५५

सू	चं	पा
१०	४	·१
३७	३७	·३
२९	२९	५४
३९	३९	·१
६ ९	७६ ५५	३ २२

चंद्रगतिरर्कभुक्तिश्चतुःसप्तत्या ७४ भक्ता सत्या यल्लब्धमिंदुविंबमंगुलाद्यं । अथ चेंदोश्चंद्रस्य गतिश्च त्रिघ्नी त्रिगुणा कार्या सा
ऽगाग भक्ता सप्तषष्ट्या हृता सत्या यल्लब्धं रविगतिः सप्तांशोनं रविगतेः सप्तांशेनोनं हीनं सज्जातं भूभाविंबमंगुलाद्यं अथेंदुश्चंद्रं भूभा
पिदधाति आच्छादयति अतश्चंद्रग्रहणे च चंद्रविंबं छाद्यं भूछायाविंबं छादकं अथ च भूभाविंबमाकाशे यावद्दृश्यकक्षा तावदस्ति
अथ पराशिनश्चंद्रसंबंधिग्रहणस्य परमविशोपकाः खयुगाश्चत्वारिंशदेवातोधिका नेत्यर्थः उदाहरणं अत्रेंदुगतिः ७९६।५५
कृता द्वि ७४ भक्ता सती लब्धमिंदुविंबांगुलादि १०।४६।०८ अथेंदुगतिः ७९६।५५ त्रिघ्नी २३९०।४५ सप्तांग ६७ भक्ता सती लब्धं ३५।
१४०।१५८ रविगतेः ८०।१९ सप्तांशेनोन ८।३५।३४ हीनं कृतं सज्जातं भूछायाविंबमंगुलाद्यं ३१।०५।२४।।३।। अथ ग्रासप्रमाणं वृत्तेनाह छाद्य
छादकविंबैक्यार्धं शरवर्जितं भवेच्छन्नं तच्छाद्योनं सकलग्रहणे खच्छन्नसंज्ञकं प्रोक्तं ।।४।। छाद्यछादकविंबैक्यार्धं आद्य ग्राह
कविंबयोरैक्यस्यार्धं मानैक्यखंडं तदेव शरेण वर्जितं हीनं सच्छन्नं ग्राससंज्ञं भवेत् तच्चेच्छरेणोनं न भवति तदा ग्रहणाभावो ज्ञेयः
परमच्छन्नं विंशत्यंगुलासन्नमेतत्सर्वग्रहणे संभवति तद्ग्राससंज्ञं छाद्योनं ग्रासं विंबेनोनं हीनं सत्तत्सकलग्रहणे खच्छन्न
संज्ञकं खग्राससंज्ञकमुक्तं परमखच्छन्नमंगुलनवासन्नं उदाहरणं अत्र ग्राह्यं चंद्रविंबं १०।४६।०८ ग्राहकं भूभाविंबं ३१।०५।२४
उभयोरैक्यस्य ३१।५१।३२ अर्धं जातमंगुलाद्यं मानैक्यखंडं २०।५५।४६ यद्धि शराभावस्तर्हि परममानैक्यखंडमंगुलविंशत्यासन्नं
भविष्यत्येव । इदं मानैक्यखंडं शरेण ०।५६।०२ हीनं कृतं सज्जातोंगुलपूर्वको ग्रासः १९।५९।४५ अयमेवेंदुविंबेन १०।४६।०८ हीनः स
न्नजातः सकलेंदुग्रासस्तदुपरि खग्रासो ९।१३।३७ ।।५।। अथ विशोपकसाधनं वृत्तार्धेनाह स्थगितान्नखसंगुणितान्नाद्य
विलब्धं विशोपकादिफलं व्याख्या । नखसंगुणिता विंशतिभिर्गुणिता स्थगिता ग्रासाद्यच्छाद्यविलब्धं ग्रासाद्विंबेन लब्धं प्राप्तं तद्वि
शोपकादिफलं उदाहरणं ग्रासः १९।५९।४५ विंशति २० घ्न ३९९।५५।० चंद्रविंबेन १०।४६।०८ भक्तः सन्लब्धं विशोपकादि ३७।३२ अथ
मूलगणितसाधनं सार्धचतुर्भिर्वृत्तैराह राशिपदे कर्तव्ये तावन्मौहूर्त्तिको लिखेदंकान् ५ विषमसमविषमसम इति संज्ञामंता
कमावहेद्यावत् यावंतो विषमांकास्तावंतो मूलगणितलब्धांकाः ६ अंत्यादिविषमाद्वर्गं त्यक्त्वा द्विघ्नंपदं तु परविहृतं युग्मे विषमा

दृगंत्यत्क्वाप्तसद्धि २ संगुणं लब्धं ७ पंक्त्याद्यं पंक्तिहृते समेन्यविषमाद्विशोध्य तल्लब्धकृतिं पंक्त्यां लब्धं ७ द्विगुणं न्यसेदिति स्यान्मुहुर्दलं
मूलं ८ अंत्यास्तु मूलशेषात्सैकात्षष्ट्या ६० हतादवयवाद्यात् मूलेन द्विगुणे। न द्वि २ युतेनाप्तं समग्रफलमुक्तं ॥ ९॥ व्याख्या राशिं पदेशा
८ ऽमं लेकर्त्तव्यमो हृत्तिकोणाकस्त्वा वदाशवेकान् लिखेत् आद्यांकमारभ्यांत्यांकं यावदंकानामुपरि विषमसमविषमस म इति संज्ञाभा
वहेत्कंकयद्विहृयादेर्स्यधः तेष्वेंकेषु यावंतो विषमांका भवेयुस्तावंतो मूलगणितक्रमतो लब्धांका ज्ञेयाः ततोंत्याद्विषमादृगंत्यत्क्वा वर्गो
त्यादंकांकहृत्तुं द्विघ्नं द्विगुणितं सत्पदं मूलसंज्ञं ततो युग्मे समे पदविहृते मूलेन विहृते भक्ते सत्याप्तस्य लब्धस्य वर्गं विषमादन्यविष
मात्त्यक्त्वा लब्धं द्विसंगुणं पंक्त्याद्यं पूर्वगतमूलपंक्त्यंकाग्र आद्यं युतं कार्यं ततः समेऽन्यसमे पंक्तिहृते पूर्वागतपंक्त्यंकमित्यादि भक्ते स
ति लब्धं कृतिमाप्तस्य वर्गमन्यविषमाद्विशोध्य लब्धं द्विगुणं पंक्त्यां पूर्वागतपंक्त्यंकाग्रे न्यसेद्योजयेदित्येवं मुहुः पुनः पुनर्यावद्राशिः समाप्ये
त तावत्कुर्यात् ततः शेषाः पंक्त्या दलमर्द्धं मूलं स्यात् ततो मूलशेषात्सैकादेकसहितात्षष्ट्या हतात्षद्विगुणितादवयवाद्यात् ज्ञागरस्या
वयवांकेन युतात् द्विगुणितमूलेन द्वियुतेन यदाप्तं लब्धं तन्मूलस्य समग्रं फलं मूलाग्रफलमुक्तमिति उदाहरणं वक्ष्यमाणांक
राशौ ३५८ रूपरि विषमसमविषमसम इति संज्ञास्थापनेन विषमद्वयत्वात्प्रथमस्थाने मूलस्य लब्धांको द्वाविति सावयवमूलपद
राशौ ३५८। अ ।१६ मूलसाधनं यथा राशिः ३५८ तद्विषमत्रिकांका ३ देकस्य वर्ग एक एव १ त्यजेत् वर्गात्यादकः एको १ द्विगुणो मूलसंज्ञः २
पंक्तिसंज्ञश्चोक्तः ततः शेषात् २५८ समे पंचमे ५ मूलभक्ते सति लब्धानां नवानां ९ वर्ग एकाशीतिः ८१ शेषस्या ७७ त्याविषमाद्वि
त्रूपान्नवत सतो लब्धा अष्ट ८ द्वि २ गुणाः संतः १६ पंक्त्यो २ योजिता जाता पंक्तिः १८ पंक्तेर्दलमर्द्धं मूलं १९ ॥ शेषा १७ दष्टानां वर्गे ६४ पा ८
तितेसति शेषो मूलशेषः ३० मूलावयवार्थं शेषं ३० सैकं ३१ षष्टि ६० गुणं १८६० राशयगावयवेन ३५ युतं १८९५ एभ्यो मूलेन १९ द्विगुणेन
३८ द्वियुतेन ४० यदाप्तं तन्मूलाग्रं ४७ शेषं ३२ सैकं ३३ षष्टि ६० घ्नं २००० अग्रावयवेन ८ आद्यं २००८ भाजकेन ४० भक्ते सति लब्धं मूल
स्य तृतीयस्थानजं फलं ५२ एवं जातं मूलं १९।४७।५२॥ अथ सूक्ष्ममूलार्थं राशेरंकान् षष्ट्या ६० सावर्ण्य विषमसमादिसंज्ञां चक्र
त्वा मूलोत्पादनरीत्या जातं सूक्ष्ममूलं १८।४९।४९। अथ स्थितिमर्दनियनं सार्द्धवृत्तेनाह द्वि २ घ्नराशांशांसयुता हृता तदंस्वाद्य

कु१८० घ्नमर्केंद्वोः गत्यंतरेणाप्तं लब्धा घटिकादिका स्थितिर्मध्या १० एवं स्थितिवन्मर्दो घट्याद्यो भवति तदनु खस्पर्शिता त्र्या०
ह्नि शरात् द्विगुणित बाणात् ग्रासयुता हता ग्रासेन युता पुनर्ग्रासेनैव गुणिता घन लब्धं पदं मूलं तत्खाष्टकु घ्नं मध्या त्यधिकशतेन गु
णितं अर्केंद्वोः सूर्यचंद्रयोर्गत्यंतरेण भक्तं सज्ञलब्धा घट्यादिका मध्यस्थिति तदनु पश्चात् खस्पर्शिता खग्रा खग्रासात् स्थितिवत्
घट्याद्यो मध्यमर्दो एवमेव भवतीत्यर्थः उदाहरणं शरः १।५६।१२ द्विगुणः ३।५२।२ ग्रास १६।५८।४५ युतः २०।५१।४७ पुनर्ग्रास १६।५८।
४५ गुण ३५४।३५।६ अस्य सवर्णितं तस्य मूलं १८।४८।४९ खाष्टकु १८० घ्नं ३२८८।३७ सावर्णितं २०३२६।९ सवर्णित रवींदुगत्यंतरेण ४४२।६
भक्तं सज्ञलब्धा मध्यास्थिति घट्याद्या ४।३६।१२ ॥ परमास्थितिः पंचघटिका सन्ना ॥ अथ शरः २।५६।१२ द्विघ्न ३।५२।२ खग्रास १६।२
।३७ युतः २०।५।३९ पुनः खग्रास १६।२।३७ गुणः ६२।५१।२७ मूलं १५।५४।४१ खाष्टकु १८० घ्नं २८६७।१२ सवर्णितं १५६९२ सवर्णितरवींदुग
त्यंतरेण ४४२।६ भक्तं सज्ञलब्धो मध्यमर्दो घट्यादि २।५६।१२ परममर्दो घटिका द्वयासन्नः। अथ स्पार्शिकमौक्तिकस्थितिमर्दयो रा
नयनं स्पर्शमोक्षकालं संमीलनोन्मीलनकालं च साईवृत्तद्वयेनाह द्विघ्ना स्थितिरिषुघ्ना लब्धं यो ४८ नाद्या विवर्जिता क्रमशः ११
स्पार्शिकमौक्तिकसंज्ञे स्थिती स्त ओजे पदे सपातविधौ चेत् समपदेन्यथैवं स्थितिवन्मर्दौ क्रमात् तु पर्वांते १२ स्थितिमर्दाभ्यां र
हिते स्पार्शिकसंमीलने निजाभ्यां स्तः तस्मिन् युक्ते मोक्षोन्मीलनकालौ स्फुटौ भवेतां तो १३ व्याख्या० चेद्यदि सपातविधौ मध्यका
लिकपातयुतेंदो ओजे पदे विषमपदस्थे सति तदा मध्यास्थितिर्द्विष्ठा द्विधा स्थाप्या एकत्र इषुघ्ना लब्धं शरेन मध्यशरस्याष्टचत्वारिंशद्भा
गेनाद्या युता परत्र वर्जिता हीना सती क्रमशः स्पार्शिकमौक्तिकसंज्ञे स्थिती स्तो भवतः इति चेत् सपात चंद्रे समपदस्थे सति तदान्य
था कार्या धनर्णे वैपरीत्ये युता मोक्षस्थितिर्हीना सती स्पर्शस्थितिर्ज्ञेया एवं स्थितिवन्मर्दौ स्पर्शमोक्षमर्दौ साध्यौ अथ निजाभ्यां स्वी
याभ्यां स्थितिमर्दाभ्यां स्पर्शस्थितिस्पर्शमर्दाभ्यां पर्वांते मध्यकाले रहिते हीने सति क्रमात् स्पार्शिकसंमीलनकालौ स्तो यदि मोक्षस्थि
तिमोक्षमर्दाभ्यां पर्वांतो युतस्तदा तौ द्वौ मोक्षोन्मीलनकालौ स्फुटौ स्पष्टौ भवेतामिति उदाहरणं० मध्यशरः २।५६।१२ नागयुगै ४८ र्भ
क्तो लब्धेन ०।३।४५ सपातेंदो विषमपदत्वात् मध्यस्थितिः ४।३६।१२ युता सती जाता स्पष्टा स्पर्शस्थिति घट्याद्या ४।२८।२६ फलेन ०।२।२५

हीनासतीजातास्फुटग्रासोऽस्थितिः ४।२२।२६ रविगतफलेन ०।२।२५ स्थितिवन्मध्यमर्द्धं १।५६।२२ युतो जातो घ्राद्यः स्पर्शमर्दः १।५८।३७ फले
न ०।२।२५ हीनो जातो मोक्षमर्दः १।५३।४७ अत्र पर्वान्तो मध्यकालो ग्रासादिः २९।३७।२ स्पर्शस्पर्शस्थित्या ४।२८।२६ हीनः सन् जातो मोक्षकालः ३४
१ ।२०।२८ एवं पर्वान्तः २९।३७।२ स्पर्शमर्देन १।५८।३७ हीनो जातः संमीलनकालः २७।३८।२५ मोक्षमर्देन १।५३।४७ पर्वान्तः २९।३७।२ युतो जा
९ तउन्मीलनः ३१।३०।४९ स्पर्शविनापनाट्र मोक्षयोः ३०।२०।२८ रं तरे ग्रहणकालः ५।१२।२ अत्र खग्रासवशाद् ग्रहणस्पर्शकालिकोद्ग्रा
हरणमायातं खग्रासाभावे स्पर्शमध्यमोक्षात्मकं त्रिकालिकोदाहरणं साध्यमिति २२ अथ स्पर्शमोक्षयोः शरयोरानयनं वृत्तेनाह
स्थित्यन्त्यंशोनयुते मध्यमशरे ओजपदस्थमुद्गते स्पार्शिकमौक्तिकवाणौ समपदजाते तु तोन्यथा व्यक्ते २४ व्या० ओजपदस्थमुद्गते
सपातचन्द्रस्य विषमपदोत्पन्ने सति मध्ये मशरे स्थित्यन्त्यंशोनयुतो मध्यस्थित्यास्तृतीयांशेन क्रमेणोनेयुते च कृते सति स्पार्शिकमौ
क्तिकवाणौ स्पष्टौ स्तः समपदजाते सति ततस्तत्संस्काराद्न्यथा कृते मध्यशरमध्ये स्थितितृतीयांशो धनर्णैः कृते सति स्फुटेषू स्याता
मित्यर्थः उदाहरणं अत्र सपातचन्द्रो विषमपदस्यस्तेन मध्यस्थितेः ४।२६।१ तृतीयांशेन १।३२।० मध्यशरो १।५६।२ हीनो जातः स्पर्श
शरो गुणाद्यः ०।२४।१।१ अंशेन १।३२।० मध्यशरो १।५६।२ युतो मोक्षशरः ३।२८।१।२॥ ।अथ च स्पर्शमोक्षस्थित्योः स्पर्शमोक्ष सम
र्द्योः स्पर्शमोक्षशरयोश्च संस्कारस्तु मयाह् संप्रदायानुसारतो राहुतो वस्तुतस्तु स्पर्शमोक्षकालिकसपातचन्द्रादयास कृतकर्मणा
शरस्थित्यादिकमस्मात्कं सम्यक् प्रतिभाति यतो मध्यशराशराः प्राप्तः कदाचित्स्पर्शमोक्षशरान्यापि भविष्यत्येवा [illegible] तः स्पर्शमोक्षस्थितिम श्री
र्द्दशरार्थमुदाहरणं यथा पर्वान्तः २९।३७ मध्यस्थित्या हीनो ४।२६ जातः स्थूलः स्पर्शकालः २५।१६ तात्कालिकमर्कः ३।२६।१८।२२ पातः १
२।५३।४७ सपातः ६।०।१२।२० भुजांशाः ०।१२।२० ज्या ०।२५।५४ त्रिरश्मी १।७।४७ कृता ४ ग्रासतीजातः स्पर्शशरो याम्य ०।१९।२५ चन्द्रविंबं ०।०
४६।४८ मानैक्यखण्डं १८।५५।४६ शरेण ०।१९।२५ हीनो जातो ग्रासः १८।३६।२१ चन्द्रबिंबेन ०।४६।८ हीनो जातः खग्रासः ७।५०।१३ शरः
०।१९।२५ द्विघ्नः ०।३८।५० ग्रासा १८।३६।२१ युतः १९।१५।११ ग्रासः १८।३६।२१ गुणः ३५८।२३।१९ मूलं १८।५५।२६ खाब्दे [illegible] १०० घ्नं ३४०६ ९
१७८ सावर्ण्यर्कः ४४०८ सवर्णितरवीन्दुग संतरेण ४४२० हमक्तं लब्धा स्थितिः ४।३७ द्विघ्नशरः ०।३८।५० खग्रासा ७।५०।१३ युतः ८।२९।२
१७८ सावर्ण्यर्कः ४४०८ सवर्णितरवीन्दुग संतरेण ४४२० हमक्तं जातो मर्दः १।५८।३५
खग्रासा ७।५०।१३ गुणः ६६।२९।२२ मूलं ८।९।१४ खाब्दे दुघ्नं २४६३।४२ सावर्ण्य ८८० हरभाजकेन ४४२० हमक्तं जातो मर्दः १।५८।३५

वंति: २९।३७ स्थिति: ७।३७ हीन: २५।० एतत्कालिकश्चंद्र: ७।२६।१८।२० पात ११।३।५२।३७ सपात: ६।०।१२।०७ भुजांशा ज्या ०।२५।२६ त्रिज्
भा १।२६।१८ कृता ४ ग्रा जात: स्पार्शिकि: शरो याम्य: ०।१९।४ विंबं २०।४६।१८ खंडं २८।५५।४६ शरोनं ग्रास: १८।२६।४२ विंबहीन: खग्रास:
७।५०।२४ द्विघ्नशर: ०।२८।८ ग्रासयुत: १९।२४।५० ग्रासगुण: २५८।१२।२२ मूलं १८।५५।२६ खाष्टेंदुघ्नं २४०६।४८ सावर्ण्यं २०४४० भा
जकेन भक्तं जाता स्थिरा स्पार्शिकी स्थिति: ४।३७ द्विघ्नशर: ०।२८।०८ खग्रासयुत: ८।२८।४२ खग्रासगुण: ६६।२९।३७ मूलं ८।१९।१५
खाष्टेंदुघ्नं १४६७।४५ साव[illegible]र्ण्यं ८८०६५ भाजकेन भक्तं जात: स्थिर: स्पार्शमर्द: १।५९।३ अथ पर्ववंति: २९।३७ मध्यास्थित्या ७।२६ युतो
जात: स्पष्टो मोक्षकाल: ३४।२३ एतत्कालिक इंदु: ४।२८।२०।४५ पात: ११।२।५४।२५ सपात: ६।१।१५।१० भुजांशा २।१५।१० ज्या ७।४३।२०
त्रिज्या भा १४।२०।२० कृता ग्रासतो जातो मोक्षशरो याम्य: ३।३२।३७ खंडं १८।५५।४६ शरोनं ग्रास: १५।२२।०९ विंबहीन: खग्रास: ७।३७
०१ द्विघ्नशर: ७।५।१४ ग्रासयुत: २२।२८।२२ ग्रासगुण: २४५।४६।० मूलं १८।३५।५२ खाष्टेंदुघ्नं ३२४७।२३ सावर्ण्यं २००८२३ भाजके
न भक्तं स्थिति: ४।३२ द्विघ्नशर: ७।५।१४ खग्रासयुत: १९।४२।२५ खग्रासगुण: ५४।०।२।१४ मूलं ७।२१।१८ खाष्टेंदु १२८० घ्नं १२९२।१२ साव
र्ण्यं ७९३।२२ भाजकेन भक्तं मर्द: १।३७।४६ पर्ववंति: २९।३७ स्थिति: ४।३२ युत: ३४।९ एतत्कालिक इंदु: ४।२८।२९।५२ पात: ११।२।५४।२५
सपात: ६।१।२४।१७ भुजज्या ७।४१।२८ त्रिज्याभा १४।४।५४ कृता ग्रासतो जातो मौक्षिक: स्पष्टशरो याम्य: ३।२१।१२ खंडं शरोनं ग्रास: १५।
२४।३२ विंबहीन: खग्रास: ७।२८।२५ द्विघ्नशर: ७।२।२६ ग्रासयुत: २२।२६।५९ ग्रासगुण: ३४५।५५।५२ मूलं १८।३५।५७ खाष्टेंदु
घ्नं ३२४७।५१ सावर्ण्यं २००८७ भाजकेन भक्तं जाता मौक्षिकी स्थिरा स्पष्टा स्थिति: ४।२२ द्विघ्नशर: ७।२।२६ खग्रासयुत: ११।४०
५१ खग्रासगुण: ५४।१२।५ मूलं ७।२१।४४ खाष्टेंदुघ्नं १२२५।१२ सावर्ण्यं ७९५।२२ भाजकेन भक्तं जातो मौक्षिक: स्थिरो मर्द: १।४७।
५५ अ[illegible]त्र तिथ्यंतो ग्रहणमध्यकाल: २९।३७ स्पर्शस्थित्या ४।३७ हीनो जात: स्पर्शकाल: २५।०॥ पर्ववंति: २९।३७ स्पर्शमर्देन १।५९।३१
हीनो जात: संमीलनकाल: २७।३७।३९ स्पर्शमांत: २९।३७ मोक्षस्थित्या ४।३२ युतो जातो मोक्षकाल: ३४।९ तिथ्यंत: २९।३७ मोक्षमर्देन
१।४७।५५ युतो जात उन्मीलनकाल: ३१।२४।५५ स्पर्शकाल: २५।०० मोक्षकाल: ३४।९ योरंतरे कृते सति जातो ग्रहणकाल: ९।९ अत्र
स्पर्शशरो याम्य: ०।१९।४ मोक्षशरो याम्य: ३।३२।३७। इति बुधसिंहशर्मणा रचितायां स्वकृतग्रहणदर्शिकायां प्रबोधिन्यां चंद्रग्रहण

मासस्तृतीयः ३ अथ सूर्यग्रहणमासोदाख्यायते तत्रादौ परिपाटी॰ शाके १६९८ लौकिकचैत्रमा ३० भौमवासरे घट्याद्या स्थूला
९।२८ तत्रपर्वविलोकनार्थं ग्रंथगताब्दाः ८ अधिमासाः ४ अपतितक्षयोकाः १ कार्याः ३ अवमादि ५२ उदये हर्गण ३२७ मध्यमरवी
१० ११।२०।३७।४१ इंदू ११।७।२३।० उच्चं ०।१५।२६।२० पाताः ६।०।९।३९।३५ रवेरब्दबीजं कलाद्यं ०।७ ऋणं चंद्रस्य विकलारूपं ० ऋणं उच्चस्य विक
10 लात्मकं ० धनं पातस्य विकलारूपं ० धनं रवेर्देशांतरं विकलात्मकं ४४ चंद्रस्य विकलारूपं ५९३ उच्चस्य विकलात्मकं ५ पातस्य विकला
रूपं २ देशांतरं धनं देशांतराब्दबीजसंस्कृता मध्यमा रवी ११।२०।२८।१८ इंदू ११।७।२०।५९ उच्चं ०।१५।२६।२५ पाताः ६।०।९।३५।३७ रवेर्मंदफ
लमंशादि २।९।२५ धनं चंद्रस्य २।७।५२ धनं भौमांशं ०।४।५७ धनं अयनांशाद्याः २०।५०।२ रवेरुदयांतरं विकलात्मकं १ चंद्रस्य क
लाद्यं ०।१५ ऋणं रवेर्भुजांतरं विकलात्मकं ७ विधोर्विकलारूपं ९८ पातस्य विकलारूपं ० चरमृणं भौमांश फलमंदफलोदयांतरचर
कर्मस्फुटाः स्पष्टा रवी ११।२२।३७।२५ इंदु ११।१०।२८।५५ पाताः ६।९।२५।३७ रवेर्गतिफलं कलाद्यं ०।१२ धनं चंद्रस्य कलाद्यं ५५।१५ ऋणं
रवेः स्पष्टागतिः ५९।२१ चंद्रस्य ७२५।२० औदयिकस्पष्टरवींद्वोर्भ्यां रवून्नेंदोरित्यादिनानीतः स्पष्टतिथ्यंतोघट्याद्यः २०।३१।५८ तिथ्यंत
कालिकौ रवी ११।२२।५७।५० इंदू ११।२२।५७।५० अमांतजपातः ६।९।२६।१० चरपलानि ८ दिनार्द्धं १५।१८ पूर्वनतं ७।२६ अथ दशमसाध
नं पंचभिर्वृत्तैराह पलरूपाणि विधिहृतानि यानि क्रमा[illegible]त्रीपाद्य लंकोदयमानानि भ[illegible]भानि २७८ गोकाश्विनो २९९ हु
ताशरदाः ३२३।१ पूर्वनते कर्मलिप्तोक्तं पश्चिमनते तु कर्म धनं लंकोदयगुणितेभ्यः सायनरविभुक्तभोज्यभागेभ्यः २ सावय
वेभ्यस्त्रिंशत् ३० लब्धं भुक्तं पलं रवेर्भोग्यं पलरूपेनतकाले विशोध्य लंकोदयांश्च गतगम्यान् ३ त्रिंशद्गुणमशेषकमभुक्त लंको
दयप्रमाणहतं तदभुक्तभुक्तभे स्वं स्वं व्ययनांशकं भवेद्दशमं ४ चेद्भुक्ताद्भोग्यान्न तमल्पं खाग्नि ३० संगुणं भक्तं निजलंकोदय १०
मितं शादि विहीनं युतं रवौ दशमं ५ व्याख्या॰ इभभानि २७८ गोकाश्विनः २९९ हुताशरदाः ३२३ इति पलरूपाणि लंकोदयमाना
नि क्रमादुत्क्रमाद्युत्क्रमाच्च देवज्ञैर्ज्ञेयानि पूर्वपूर्वनते क्रमेण ऋणं धनं कर्म प्रोक्तं सायनसूर्यस्य स्वराशेर्लंकोदयगुणितेभ्यः सा
यनरवेः सांशेभ्यः कलाविकलासहितेभ्यो गतैष्यलवेभ्यो यल्लिप्तालब्धं फलं तद्रवेर्गतैष्यं पलं पलाद्यं ज्ञेयं तच्च पलात्मकेन

तत्काले विशोध्य रविराशेर्गतगम्यांशं कोदयांश्च शोधयेत् पूर्वनते गतान् परनते गम्यान् क्रमेण शोधयेदयमर्थः यच्छेषं तल्लिं
प्राहुणं कृत्वाऽभुक्तलंकोदयमानेन भजेद्यदंशादिलब्धं तत् पूर्वनतत्वाद्भुक्तराशेर्हीनं कार्यं परनतत्वाच्च भुक्तराश्यग्रे योज्यं ततो य
नांशाद्यैर्हीनं कृतं सद्दशमं स्यात् अथ चरवेर्भुक्तिभोग्यपलानि चेन्नतपलेभ्योऽधिकानि तदा नतपलानि त्रिंशता संगुण्य स्वलंकोद
मित्या भजेत्ततो लब्धमंशाद्यं फलं पूर्वनते स्पष्टरवौ हीनं परनते युतं सद्दशमं भवतीति उदाहरणानि सायनार्कः २।३।३७।५० दशमं यथा
त्रिस्थापितं लंकोदयमेषमानं २७८।२७८।२७८ पूर्वनतत्वाद्रविभुक्तांशाद्यैः ३।३७।५० क्रमेण गुणितं ८३४।१०२८६।१३९०० षष्ट्या
६० पर्युपरि युतं १००९।७।०० त्रिंशद्भक्तं लब्धं रवेर्भुक्तपलाद्यं ३३।३८।३५।२० पूर्वनतं ०।२६ पलेभ्यः २७६ भुक्तं २४२।२१।२४।४०
ततो मीनमानं २७८। न शुध्यति शेषं २४२।२१।२४।४० खाग्नि ३० घ्नं ७२६०।६३०।७२०।१२०० षष्ट्या पर्युपरि युतं ७२७०।४२।२०
१० अभुक्तमीनमानेन।२७८ भक्तं लब्धमंशादि २६।९।२२ अभुक्तमीलराशितो १२ हीनं ११।३।५०।५१ अथ नतांशाद्यैः २०।५०।१० ही
नं जातं दशमं १०।१२।०।५१ अथ कल्पितपरनत २४।४५ स्योदाहरणं यथा सायनरवेः अंशाद्यं ३।३७।५० एकराशेः ३० शेषेभ्यः पात
येद्यच्छेषं तद्भोग्यांशाद्यं २६।२२।१० क्रमेणानेन त्रिस्थं लंकोदयमेषमानं २७८ गुणितं सञ्जातं ७३२०।४२।२० त्रिंशद् ३० भक्तं लब्धं
रवेर्भोग्यपलाद्यं २४४।२१।२४।४० नत २४।४५ पलेभ्यः ८८५ भुक्तं ६४०।३८।३५।२० अस्माद्वृष २९९ मिथुन ३२२ मानेन संशोध्य शेषं
१९।३८।३५।२० त्रिंशद्गुणं ५८९।७।००।० अभुक्तकर्कमानेन ३२२ भक्तं लब्धमंशादि १।४२।५२ भुक्तमिथुनराश्यग्रे ३ युतं ३।१।४२
।५३ अथ नतांशाद्यैः २०।५० हीनं जातं दशमं २।१०।५३ अथ कल्पितपरनत ३।२४ पलेभ्यो २०४ भोग्यपलाद्यानि २४४।२१।२४।४० न
शुध्यत्यतो नतपलानि २०४ खाग्नि ३० घ्नानि ६१२० स्वोदयेन मेषमानेन २७८ माप्तानि यल्लब्धमंशाद्यं २२।०।५१ तत्परनतत्वा
द्रवौ ११।३।३७।५० युतं सञ्जातं दशमं ०।२५।४८।४१ ॥ ५ ॥ अथ क्रांतिसाधनं त्रिभिर्द्युज्यैरा
ह स्युः क्रांतेः खंडानि द्विरसगुणा ३६२ श्चंद्रवेदवह्नि ३ नमिताः गोंककराः २९९ षट्त्रि
करा २३६ व्योमाब्धिगुणभूमयो २५० द्विबाण ५२ मिताः ॥ ६ ॥ सायनखगभुजभागेभ्यास्त

१	२	३	४	५	६
३६२	३४१	२९९	२३६	१४०	५२
३६२	७०३	१००२	१२३८	१३७८	१४३०

घि १५ लब्धानियातखंडानि भोग्यघ्नादव शेषात्तिथि १५ लब्धं खंडकांकैक्ये ७ युक्तं षष्ट्याभक्तं जाता भागादिका स्फुटाक्रांतिः
सौम्यादक्षिणसंज्ञा सायनरवेः स्वगोलतो ज्ञेया ८ व्याख्या॰ द्विरसगुणाः ३६२।३४७।२९९।२२६।१५०।५२ इत्या[illegible]दीनि षट्क्रांति
२२ खंडानि ज्ञेयानि यस्य क्रांतिः साध्या तस्य सायनस्य भुजांशेभ्यो यानि [illegible]तिथिलब्धानि तानि गतखंडानि ज्ञेयानि॰ शेषादेष्य
॥ खंडघ्नाद्य त्तिथिलब्धं तद्गतखंडांकैक्ये युतं कार्यं ततः षष्ट्याभक्तं जाता सायनस्य गोलतः सौम्या याम्या च स्फुटा लवाद्या क्रांतिः
उदाहरणं सायनदशमस्य ११।२।५०।६७ भुजां ०।२८।९।१२ अंशाः २८।९।१२ तिथि १५ भक्तो लब्धं गतखंडं ३६२ शेषांशादि १३।९।१२
भोग्य २ खंडांकैः ३४७ गुणितं ३८०२।२२।५२ तिथि १५ भक्तं लब्धं कलाद्यं २५३।२२ भुक्त १ खंडांकैक्य ३६२ युतं ६१५।२२ षष्ट्याभक्तं
जाता सायनस्य याम्यगोलत्वाद्याम्ये यमंशाद्या क्रांतिः १०।१५।२२। ८ अथ चरांशसाधनं सार्द्धवृत्तेनाह अक्षच्छायावर्गो व्येकव्ये
का १४४ योस्य मूलमिह कर्णः दशवेदै ४० युक्तपलभा षड्भि ६० लवेनान्वितोक्षकर्णमितिः ॥ ९ ॥ भक्ता तया क्षभा सायखांकः ९०
हता दक्षिणः पलांशाः स्युः व्या॰ तस्य तेन गुणनं [illegible] वर्ग इति स्वदेशीयायाः अक्षभाया वर्गः कार्यस्ततो व्यर्धकैः १४४ युतः
कार्यस्तस्य मूलं कर्णसंज्ञ इति दशवेदैर्युताया अक्षच्छायायाः षष्ट्यंशेन कर्णो युतः स भवेत्कर्णसंज्ञ इति ततो क्षभा खंडै ९० गुणि
ता कार्या ततोक्ष[illegible]कर्णेन भक्ता सती जाताः सदैव याम्याः स्वदेशीयाः अक्षांशाद्या इति उदाहरणं अक्षभाया ७ वर्गः ४९ अव्येकव्ये
का १४४ युः १९३ अस्य मूलं कर्णः १३।५२।३९ अक्षभा ७ दशाब्ध्या ४० युता ४७ अस्याः षष्ट्यंशेन ६।५०।१० कर्णो [illegible] १३।५२ [illegible] २२
युतोक्षकर्णः २०।५०।३२ अक्षभा ७ खांक ९० घ्ना ६३० अक्षकर्णेन २०।५०।३२ भक्ता जाता मुलतानदेशजा याम्या अक्षांशाद्याः ३०
।१३।१७ अथ नतांशानुन्नतांशांश्च सार्द्धवृत्तेनाह सायनदशमक्रांत्या पलांशयोः सहान्तरजांशानो १० याम्यानोः संस्कारे ११
सममिदिशियोगे कृते न्यदिशि विवरे जाता नतांशकास्ते नवति ९० विशुद्धास्ते चोन्नतांशाद्याः ११ अस्योदाहरणमेव व्याख्या॰
तिष्यत्कालिक १०।३२ दशमादानीताया याम्या क्रांतिः १०।१५।३२ अक्षांशा याम्याः ३०।१३।१७ एकदिक्त्वाद्द्वयोर्योगे जाता याम्या न
तांशाद्याः ४०।२८।४९ योगे सैव दिगंतरे अधिकांकस्य दिग्ज्ञेया नतांशानामिति एतेन वति ९० मध्ये शुद्धा जाता उन्नतांशाद्याः ४९।

३०।५०।११ अथ लंबनसाधनं वृत्तद्वयेनाह दशमार्कांतरजीवा खाग्नि३० हता लंबनं घटीप्रमुखं उन्नतजीवागुणितं
नखेंदु १२० भक्तं स्फुटं क्रमात् स्वर्णं १२ तिथ्यंते के पश्चिमपूर्वकपाले ततोसकृद्दशमात् स्थिरलंबनं विधेयं॥ व्याख्या॥ सायनद
शमसायनार्कयोरंतरस्य भुजांशानां ज्या खाग्नि३० हतास्तील ब्धं घट्यादिमध्यलंबनं ज्ञेयं तल्लंबनमुन्नतज्यया गुणितं कार्यं त
तो नखेंदु १२० भिर्भक्तं संजातं स्पष्टं लंबनं रवौ पूर्वकपालगे सति काले तत्स्पष्टलंबनमृणं विधेयमिति पश्चिमकपालगे धनमि
ति एवमसकृत् तिवारंवारं लंबनं विधेयं यावत्स्थिरं भवति तावद्विधेयमिति॥ अथ मध्यकालसाधनार्थं लंबनस्योपयोगिनो
लिख्यंते तावत्स्पष्टतिथ्यंतकालिकः २०।३२ सायनार्कः ०।२।३७।५० सायनदशमं ११।२।५०।४७ क्रांतिर्याम्या २०।२५।३२ अक्षांशाः
याम्याः ३०।१२।३७ नतांशा याम्याः ४०।२९।१० उन्नतांशाः ४९।३०।५० उन्नतज्या ९१।२६।२५ अथ लंबनसाधनस्योदाहरणं सायना
र्कः ०।३।३७।५० सायनदशयो ११।२।५० रंतरस्य ११।०।१२।५७ भुजांशाः ०।२९।४७।१२ शादीनां २९।४७।०।२ ज्या ५१।३५।२२ त्रिंशद्धृता लब्धं मध्य
लंबनं १।५९ पूर्वगतयोन्नतज्यया ९१।१६।१५ गुणितं १९१।१।१२ त्रिज्या १२० भक्तं स्पष्टलंबनं घट्याद्यं १।३० रवेः पूर्वकपालत्वात् स्पष्टति
थ्यंतकाले २०।३२ स्पष्टलंबने १।३० मृणे कृते जातः प्रथमप्रथमसंस्कृतः स्थूलो ग्रहणमध्यकालो घट्याद्यः १९।२ असकृत्कर्मणि एत
त्कालिकः १९।२ सायनार्कः ०।२।२६।२१ पूर्वनतं ६।६ सायनदशमं १०।२८।३१।२४ क्रांतिः २१।३२।१० नतांशाः ४३।४५।४७ उन्नतांशाः
४६।१४।१३ उन्नतज्या ८६।२१।१९ अंतर १०।२०।५५।३ ज्या ७५।२६।२८ त्रिंशद्धृता लंबनं २।३० उन्नतज्याघ्नं २५१।५७।१७ त्रिज्याभक्तं
स्पष्टलंबनं २।७ पूर्वप्रतिज्ञातोमांते २०।३२ मृणे जातो द्वितीयलंबनसंस्कृतः कालः १८।२५ एतत्कालिकः १८।२५ सायनार्कः ०।२।२६।१५ पूर्व
नतं ६।२२ सायनदशमं १०।२२।४८।४८ क्रांतिः २१।६।२५ नतांशाः ४४।२९।५२ उन्नतांशाः ४५।४०।८ उन्नतज्या ८५।३०।१२ अंतरं १०।१९
।२।४३ ज्या ७९।२०।५५ त्रिंशद्धृता लंबनं २।३८ उन्नतज्याघ्नं २२२।१८।२९ त्रिज्याभक्तं स्पष्टलंबनं १।५१ पर्वांते २०।३२ मृणे जातस्तृतीय
लंबनसंस्कृतः कालः १८।४१ एतत्कालिकः १८।४१ सायनार्कः ०।२।२६।२ पूर्वनतं ६।७ सायनदशमं १०।२२।२४।४१ क्रांतिः २१।१७।१५ न
तांशाः ४४।३७।५२ उन्नतांशाः ४५।३२।८ नतज्या ८३।५१।४८ उन्नतज्या ८५।१८।१२ अंतरं १०।१८।४८।३९ ज्या ७८।७।२ त्रिंशद्धृता

लंबनं २।३७ उन्नतज्याघ्नं २२।२३।३७ त्रिज्याभक्तं स्पष्टलंबनं स्थिरं २।५१ पूर्वप्रतिज्ञातः पर्वांते २०।३२ स्पष्टतरे स्थिरे लंबने २।५१ ह
१२ त कृते सति जातश्चतुर्थलंबनसंस्कृतः स्पष्टतरो ग्रहणमध्यकालो ग्राह्यः ८।४१॥ अथ शरसंस्कारार्थमवनतिसाधनं सप्र
12 विंशत्युत्तरेणाह नतजीवा [illegible] खार्क १२ लवयुताष्ट ८ हृता १२ अवनतिरंगुलपूर्वा नतांशादिका व्याख्या नतज्या खार्कीशेन
युता कार्या ततो ष्ट भक्तासती लब्धा नतांशदिग्वशात्सौम्या याम्यांगुलाद्यावनतिर्ज्ञेया उदाहरणं। स्थिरलंबनसाधने याम्या नांन
तांशानां ज्या ८२।४१।४८ खार्कीश १२ युनाः ९४।५८।२९ षष्ट्या ९०।१८।३७ अष्ट ८ भक्ता जाता नतांशवशाद्याम्यांगुलाद्यावनतिः ११।२०।२
क६ अथ सकृत्प्रकारेण स्पष्टतरलंबनसाधनं सप्तत्र्यधिसार्द्धवृत्तत्रयेणाह अथ खंडकानि सुःगिरिरयो ७७ विधुमनवो १४१ छा मि६
शादशा १८८ गगनगो षधीशाकराः २१९॥१७॥ बाणाग्नियमाः २३५ खजिना २४० रसाग्निदस्त्राः २३६ अब्धिजिनयमा २२४ द्विशती २००
दशमार्कांतरभागा भव ११ नक्ता लब्धा एवगतखंडश॥१५॥ गतभोग्यपिंडविवरघ्नाच्छेषाद्रुद्र ११ भाजिताल्लब्धं गतपिंडे तद्युक्तं ग
म्यभ्यधिके च हीनके हीनं १६ एवं संस्कृतपिंडात्स षष्ट्याप्तं मध्यलंबनं प्रोक्तं उन्नतजीवागुणितं त्रिज्या १२० भक्तं सकृद्धिधेः स्प
ष्टं १७ व्याख्या गिरिगिरय इत्यादयो नवलंबनपिंडा लंबनखंडानि ज्ञेयानि तात्कालिकसायनार्कसायनदशमयो[illegible]तर

१	२	३	४	५	६	७	८	९
७	१६।१	१८।२	१९।१	१९।४	१९।०	१९।६	[illegible]	२०।०
६७ / ६	६५ / ६	७ / ६	३१ / ६	१६ / ६	५ / ६	[illegible]	[illegible]	[illegible]

स्य भुजांशा रुद्रैरेकादशभिर्भक्ताः संतो लब्धा गतपिंडा भवंति शेषं गतैष्यखंडयोरं
तरेण गुणितं रुद्रभक्तं सद्यल्लब्धं तद्गतखंडाद्गम्यखंडेऽधिके सति तदा गतखंडेयु
ते कार्यं गम्ये ल्पे हीनमिति ततः षष्ट्या भक्तं लब्धं मध्यलंबनमुक्तं तत उन्नतज्य
या गुणितं त्रिज्याभक्तं सद्यल्लब्धं तत्सकृत्कर्मणा स्पष्टलंबनं ज्ञेयं अस्योदाह[illegible]
रणमग्रे लिखि[illegible]ष्यामः॥१७॥ अथ मध्यकालिकशरास्थितौ सूर्यबिंबच्छाद्यग्राहक १२
ज्ञानं परमविशेषककथनं च सार्द्धवृत्तद्वयेनाह लंबनसंस्कृतकालाद्दशमात्साध्यांगुलकादिकावनतिः नतिसंस्कृताद्बुवाणात्स्प
ष्टा घनर्णं ततः स्थितिः प्राग्वत् १८ स्पष्टतरालिप्ताद्यादिनकरभुक्तिर्[illegible]रसंगुणिता रुद्रैर्भाग्या जातं प्रभाकरस्यांगुलादिकं बिंबं

वेद४भक्ता जातः सपातचंद्रस्य सौम्यगोलत्वात्सौम्यो मध्यशरः १।२४। १शरावनत्योः ११।२०।२॥ डौली ६

॥१९॥ छादयतीदुः स्पर्श्यविशेषकाननखव २० मिता रवेः परमाः व्याख्या॰ लंबनसंस्कृतकालाद्दर्शमासानीयावनतिं कृत्वा पाता
यचंद्रदोर्ज्ये त्यादिना चंद्रशरः साध्यः ततः शरावनत्योरेकदिक्त्वाद्युयोर्योगे भिन्नदिक्त्वादंतरे जातः स्पष्टशरोंगुलाद्यः ततः
पूर्ववत्स्थित्यांसाध्ये॰ द्विगुणितरविगतितो कदैरेकादशभिराप्तं रविविंबमंगुलाद्यं ज्ञेयं रविग्रहे ग्राह्यं रविविंबं ग्राहकं चं
द्रविंबं ज्ञेयं रविग्रहणस्य परमविशेषका विंशति ह्रैयेति उदाहरणं॰ अथ शरः मध्यकालिकी पूर्वागता याम्यावनतिः ११।२०।
०२ मध्यकालिक ८।४।चंद्रः ११।१२।२५।२० पातः ६।०९।३६।०५ सपातचंद्रः ५।२२।०१।१५ अस्य भुज ०।७।५८।४५ ज्या १६।४५।२२ त्रि
घ्नी ५०।०६ ह्ये भिन्नदिक्त्वाद्युयोरंतरे कृते सौम्यशरस्याधिक्याज्जातः सौम्यो गुलाद्यो मध्यकालिकः स्पष्टः शरः ०।१२।५९
अथ चंद्रविंबं चंद्रस्य स्पष्टा गतिः ७२५।२० युगांगै ७४ भक्ता लब्धं चंद्रस्याविंबमंगुलाद्यं ९।५६।१२ अथ रविविंबं रविगतिः ५९।८।
द्वि २ घ्नी ११८।१६ रुद्रै ११ भक्ता सती जातं रवेर्विंबमंगुलाद्यं १०।४७।३७ अथ मानैक्यखंडं द्वयोर्विंबयोरैक्यस्य २०।४३।४९ दे
जातं मानैक्यखंडमंगुलाद्यं १०।२१।४९ अथ ग्रासः मानैक्यखंडं १०।२१।४९ स्पष्टशरेण ०।१२।५९ हीनं जातोंगुलाद्यो ग्रासः ९।
७।५० अथ विशेषकाः ग्रासो ९।७।५० विंशति २० घ्नः १८२।३६।४० रविविंबेन [illegible] १०।४७।३७ भक्तो लब्धा विशेषकाद १६।
५५।२२ अथ स्थितिः स्पष्टशरो ०।१२।५९ द्वि २ घ्नो ०।२५।५८ ग्रासेन ९।७।५० युतः ९।३३।४८ पुनर्ग्रासेन ९।७।५० गुणो ८७।५४।५२ अस्य
मूलं ९।२७।२२ खाष्टै ८० घ्नं ७५८।२९ सावयवा ११।१२।२९ सा वर्तितरवींदुगत्यंतरेण ६०५५९ भक्ता लब्धा मध्यकालिकी स्थितिर्घ
घाद्या ०।४४। अथ स्पर्शमोक्षकालयोः साधनं सार्द्धहस्तद्वयेनाहर्गणे ताग तातिथ्यंता स्फुटसमयास्थितिविहीनसहिता च ॥२०
॥ उत्पाद्य लंबनेहे २ ताभ्यां कालस्तु संस्कृतः कार्यः तात्कालिकस्फुटेषुस्थिती च साध्ये हि लंबने ग्रस्तकृत् २१ स्पष्टस्थित्यूनयु
ते काले गणितागते स्थिरसंभूते स्पष्टतरे लंबनके तु संस्कृते स्पर्शमोक्षकालौस्तः २२ व्याख्या॰ स्पष्टेनेंदोरित्यादिना स्पष्ट
तेकाले गणितागते स्थिरहीनोऽपरत्र युतः कार्यस्ताभ्यां कालाभ्यां स्पर्शमोक्षसंज्ञे स्फुटे घटाद्ये द्वे लंबने उत्पाद्य ते ततो
तिथ्यंतकालो मध्यस्थित्यैकत्र हीनोऽपरत्र युतः कार्यस्ताभ्यां कालाभ्यां स्पर्शमोक्षसंज्ञे स्फुटे घटाद्ये द्वे लंबने उत्पाद्य ते ततो
लंबनाभ्यां तिथ्यंतः संस्कृतः कार्यस्ततः स्पष्टतरौ नतिसंस्कृतौ शरौ साध्यौ ततः स्फुटस्थिती च साध्ये ततस्ताभ्यां स्पर्शमोक्ष

स्थितिर्भ्यांतिथ्यंतोहीनयुतः क्रमेण कार्यस्ततस्थितिविहीनयुतं कालं स्पर्शागततलंबनाभ्यां संस्कृत्य लंबनसंस्कृतकाल इत्यादस
कृद्धारंवारं लंबनं विधेयं यावत्स्थिरं भवति तावद्विधेयमेवं क्रियां कृत्वा क्रमेण स्पर्शमोक्षकालौ वेद्यौ अथ स्पर्शकालसाधन
१२ स्योदाहरणं अत्र स्पर्शत्वान्मध्यस्थित्या २।४४ स्पष्टतिथ्यंतकालो ०।३२ हीनो जातः स्थितसंस्कृतकालः ७।४८ एतत्कालिकः सा
13 यनार्कः ०।२।२५।८ स्पर्शनतं ७।२० सायनदशमं ०।७।८।४७ क्रांतिः याम्या १६।०।२२ अक्षांशाः ३०।१२।३७ एकदिक्त्वात् द्वयो
योगेन नतांशा याम्याः ४६।१२।५९ उन्नतांशाः ४३।४७।५१ उन्नतज्या ८२।२६।४६ सायनार्कसायनदशमयोरंतरस्य २०।१३।२९।
२९ भुजज्या ८६।४५।२१ त्रिंशाद्भक्ता मध्यलंबनं २।५२।३ उन्नतज्याघ्नं २२८।७।४६ त्रिज्याभक्तं स्पष्टलंबनं २।५१।२ रवेः स्पर्शकपाल
त्वान्मध्यस्थित्यूनेतिथ्यंतकाले ७।४८ लंबने ०।५९ ऋणीकृते सति जातः स्थितस्तु स्पर्शकालः ५।५९ एतत्कालिकः सायनार्कः ५१४९
०।२।२२।११ स्पर्शनतं ६।२९ सायनदशमं २०।५।६।३५ क्रांतिः २१।७।२६ क्रांत्यक्षांशयोर्योगे याम्या नतांशाः ४९।२१।२२ नतज्या ८१
।२६।४९ स्वार्काग्रा ७।२६।२८ युक्ता ८८।५२।१२ अष्टभक्ता नतांशवशाद्याम्याऽवनतिः ११।२२।२९ शरार्थमित तत्कालिक ५।
४९ चंद्रः २२।११।५० पातः ६।१९।२५।५५ सपातचंद्रस्य ५।२१।२५।४७ भुजज्या ७।५९।२० त्रिभाप्ता ५२।५८।२० वेदघ्नभक्ता सपातचंद्रस्य
सौम्यगोलत्वात् सौम्यो मध्यशरः १३।२९।३७ शरावनत्योर्भिन्नदिक्त्वादंतरे कृते शरस्याधिक्याज्जातोऽवनतिसंस्कृतः सौम्योंगु
लाद्यः स्पर्शशरः २।७।५८ स्पर्शागतं मानैक्यखंडं ३०।२१।४९ स्पष्टशरो २।७।५८ नं जातांगुलस्पर्शकोणासः १।१२।५१ शरो २।७।५८ द्वि
घ्नः २।२५।५६ ग्रासः १।१२।५१ युतः २२।२९।४७ पुनर्ग्रासः १।१२।५१ गुलो २०।४७।१८ स्पष्टलं ०।२८।५२ खाबेंदु १८० घ्नं २८५४।२५ साव
र्णं ३३।२५५ सवर्णितरवींदुगत्यंतरेण ४०।५५९ भक्तेन व्यासमध्याः स्थितिः २।४४ अनया स्पष्टतिथ्यंतकालो ०।३२ हीनो जातः स्थि
तिसंस्कृतकालो ७।४८ अस्मिन्काले रवेः स्पर्शकपालत्वात् स्पर्शागतेघ याद्दिस्पष्टलंबने ०।५९ ऋणीकृते सति जातः प्रथमलंबनसंस्कृतः १२
स्पर्शलोग्नहणस्य स्पर्शकालो घ्नाद्यः ५।४९ असकृत्कर्मणि तत्कालिकः सायनार्कः ०।२।३२।११ स्पर्शनतं ६।२९ सायनदशमं ०।
५।६।२५ क्रांतिः २१।७।२६ नतांशाः ४९।३।१८ उन्नतांशाः ५०।२८।४७ उन्नतज्या ७७।४२।२० अंतरं २०।१।१२।२२।२० ज्या ०।२।७।५५ त्रिं
शाद्भक्ता लंबनं २।२८ उन्नतज्याघ्नं २६४।२०।४६ त्रिज्याभक्तं स्पष्टलंबनं २।१२ स्पर्शप्रतिस्थितास्थित्यूनेकाले ७।४८ लंबने ऋणीका

लः ५।२६ एतत्कालिकः सायनार्कः ०।२।३२।५९ पूर्वनतं ९।३२ सायनदशमं २०।२।४८ क्रांतिः १९।२८।२० नतांशाः ४९।५१।४७ नतज्या ९१।४७।
४० स्वार्कांशा ७।२८।५८ युताः ५९।२६।२८ अष्टमभक्ता नतिः १२।२५।४९ एतत्कालिकसपातचंद्रान्मध्यशरः १२।२२।४८ तस्यासंस्कृतः
स्पष्टशरः ८।७।५९ खंडशरोनं ग्रासः ९।१२।५० द्विघ्नशरो २।२५।५८ ग्रासयुतः ११।३९।४८ ग्रासगुणो १०६।७।१४ मूलं १०।१८।५ खाष्टेंदुघ्नं
१८५४।२५ सावर्ण्यं ११।२५५ भाजकेन भक्तं स्थितिः २।४५ अनया तिथ्यंतो १०।२२ हीनः कालो ७।४८ स्मिन् लंबने ०।२।१२ सहितो जातो द्वितीय
लंबनभुक् कालः ५।२६ एतत्कालिकः सायनार्कः ०।२।२२।५९ पूर्वनतं ९।२२ सायनदशमं २०।३।४८।८ क्रांतिः १९।२८।२० नतांशाः ४९
।५१।४७ उन्नतांशाः ४०।८।१३ उन्नतज्या ७७।१३।१९ अंतर २०।००।२५।१९ ज्या २०।२।४१।४९ त्रिंशद्भक्तौ लंबनं २।३७ उन्नतज्याघ्नं २६६।२१
२९ त्रिज्याभक्तं स्पष्टलंबनं २।१३ स्थित्यूने काले ७।४८ लंबने सहितो जातः कालः ५।२५ एतत्कालिकः सायनार्कः ०।२।२२।५९ पूर्वनतं ९।२२
सायनदशमं २०।३।४२।७ क्रांतिः १९।२९।४५ नतांशाः ४९।५२।२२ नतज्या ९१।५०।३ स्वार्कांशा ७।२९।२० आ ५९।२९।१३ अष्टमभक्ता नतिः
१२।२६।०९ एतत्कालिकात्सपातचंद्राच्छरः १२।२७।०६ तस्यासंस्कृतः स्पष्टशरः ८।७।१७ खंडशरोनं ग्रासः ९।१७।५२ द्विघ्नशरो २।१५।
५८ ग्रासयुतः ११।२९।४६ ग्रासगुणो १०६।७।१८ मूलं १०।१८।०५ खाष्टेंदुघ्नं १८५४।२५ सावर्ण्यं ११।२५५ भाजकेन भक्तं स्थितिः २।४५ अ
नया तिथ्यंतो १०।२२ हीनो जातः कालो ७।४८ स्मिन् लंबने २।१२ सहितोकृते तृतीयलंबनभुक् कालः ५।२५ एतत्कालिकः सा
यनार्कः ०।२।२२।५९ पूर्वनतं ९।२२ सायनदशमं १०।३।४२।७ क्रांतिः १९।२९।४५ नतांशाः ४९।५२।२२ उन्नतांशाः ४०।६।२८ उन्नतज्या
७७।९।५७ अंतर २०।००।९।०८ ज्या २०।२।४९।१२ त्रिंशद्भक्ता लंबनं २।३७ उन्नतज्याघ्नं २६६।१२।१९ त्रिज्याभक्तं स्पष्टं स्थिरं लंबनं २।१२
स्थित्यूने काले ७।४८ स्थिरलंबने २।१२ सहितोकृते सति जातो ऽसकृत्कर्मणा चतुर्थी स्थिरलंबनसंस्कृतः स्पष्टतरो ग्रहणस्पर्शका
लो ऽघ्याघः ५।२५ अथ मोक्षकालसाधनस्योदाहरणं अत्र मोक्षसंतान्मध्यस्थित्या २।४४। तिथ्यंतकालो १०।२२ युतो जातः कालः १३।०६
एतत्कालिकः सायनार्कः ०।२।४०।३२ पूर्वनतं २।५२ सायनदशमं ११।२१।३५।२२ क्रांतिः २।२२।५८ नतांशा याम्या २४।२६।२५ उन्नतां
शाः ५६।३३।२५ उन्नतज्या ९९।४०।६ अंतर ११।७।२४।५० ज्या २५।२०।२० त्रिंशद्भक्ता लंबनं ०।५० उन्नतज्याघ्नं ८३।०।२५ त्रिज्या
भक्तं स्पष्टलंबनं ०।४१ पूर्वप्रतिज्ञातो मध्यस्थितियुते काले १३।०६ लंबने ०।४२ सहितोकृते जातः कालः १३।२५ एतत्कालिकः साय

नार्कः ०।२।२९।५१ पूर्वनतं २।२५ सायनदशमं ११।७।१।२८ क्रांतिः ५।१०।१ नतांशाः याम्याः २५।२१।२० नतज्या ६९।२०।१० स्वार्कांशाः
२४ ४५।५० द्या ०४।५६।० अष्टमक्रान्तिः याम्या ९।३४।० एतत्कालिकाः १२।२५ सपातचंद्रशराः सौम्यः ११।१८।२८ नत्यासंस्कृतः स्पष्ट
शरः सौम्यः १५६।२८ खंडं शरोनं ग्रासः ८।२५।२१ द्विघ्नशरो ३।५२।५६ ग्रासयुतः १२।१८।७ ग्रासगुणो २०२।२८।११ मूलं १०।१०।४८
स्वाष्टेंदुघ्नं १८५२।२८ सावर्ण्यं २०९९ ४४ भाजकेन भक्तं स्थितिः २।४२ अनयातिथ्यंतो ०।२२ युतः कालो १२।१४ स्मिन् लंबने ०।४१ स्तो
= कृते जातः प्रथमलंबनसंस्कृतमोक्षकालः १२।२४ असकृत्कर्मणे एतत्कालिकः सायनार्कः ०।२।२९।५१ पूर्वनतं २।३५ सायनदशमं ११
१६।५६।२५ क्रांतिः ५।२५।२४ नतांशाः २५।२८।१ उन्नतांशाः ५४।२१।९ उन्नतज्या ६७।२५।२२ अंतर ११।१२।१६।२८ ज्या २४।७।१२ त्रिंश
द्भक्तो लंबनं १।८ उन्नतज्याघ्नं ७७।२८।४४ त्रिज्याभक्तो स्पष्टलंबनं ०।५५ स्थितियुतेतिथ्यंते १२।१६ लंबने स्तो कालः १२।२१ एतत्कालिकः
सायनार्कः ०।३।४४।७ पूर्वनतं २।४७ सायनदशमं ११।२५।४७।२२ क्रांतिः ५।१८।२८ नतांशाः २६।०।१० नतज्या ७०।२२।७ स्वार्कांशाः
५।५१।०।१ द्या ०६।०।२५ अष्टमक्रान्तिः ९।२० एतत्कालिकाः १२।२१ सपातचंद्रशराः १०।२३।५७ नत्यासंस्कृतः स्पष्टशरः १।५२।२२ खंडं
डंशरोनं ग्रासः ८।२८।१६ द्विघ्नशरो ३।४५।६ ग्रासयुतो १२।१४।२२ ग्रासगुणो १०३।५३।८ मूलं १०।११।२२ स्वाष्टेंदुघ्नं १८५४।२९ सावर्ण्यं १००।१९
भाजकेन भक्तं स्थितिः २।४२ अनयातिथ्यंतो ०।२२ युतः कालो १२।१४ अस्मिन् लंबने ०।५५ स्तो जातो द्वितीयलंबनशुद्धः कालः १२।१९
एतत्कालिकः सायनार्कः ०।२।२९।२९ पूर्वनतं २।४९ सायनदशमं ११।२५।२५।२५ क्रांतिः ५।५१।४६ नतांशाः २६।०।५।२२ उन्नतांशाः ५२।५८
।३७ उन्नतज्या ६८।४१।३७ अंतर ११।११।४५।४६ नतांशाः २६।५।२२ उन्नतांशाः ५२।५४।३७ उन्नतज्या ६८।४१।३२ अंतर ११।११।४५।४६ ज्या २९
।२८।२८ त्रिंशद्भक्तो लंबनं १।७ उन्नतज्याघ्नं ७७।४५।१२ त्रिज्याभक्तं स्पष्टलंबनं ०।५२ स्थितियुते काले १२।१६ लंबने स्तो कालः १२।१७
एतत्कालिकः सायनार्कः ०।२।३९।२० पूर्वनतं २।५१ सायनदशमं ११।२५।१२।३७ क्रांतिः ५।५६।५८ नतांशाः २६।१०।२६ नतज्या ७०।२०।१ स्वार्कां २४
शाः ५।५५।३० द्या ०६।१२।३ अष्टमक्रान्तिः ९।३२।४८ एतत्कालिकाः १२।१७ सपातचंद्रशराः ११।२८।५ नतिसंस्कृतः स्पष्टशरः १।५१।३७
खंडं शरोनं ग्रासो ८।२०।२२ द्विघ्नशरो ३।४३।५४ ग्रासयुतो १२।१२।१६ ग्रासगुणो १०२।५७।२८ मूलं १०।११।४५ स्वाष्टेंदुघ्नं १८३५।१५ साव
र्ण्यं १००।१५ भाजकेन भक्तं स्थितिः २।४२ अनयातिथ्यंतो ०।२२ युतः कालो १२।१४ स्मिन् लंबने ०।५९ स्तो जातस्तृतीयलंबन

भुक्तः कालः २२।२५ एतत्कालिकः सायनार्कः ०।२।३९।३७ पूर्वनतं २।५२ सायनदशमं ११।२७।५९।२९ क्रांतिः ६।२।११ नतांशाः ३६।२५
।४८ उन्नतांशाः ५२।४४।१२ उन्नतज्या ९६।२९।०२ अंतरं ११।११।२९।५२ ज्या २८।२०।१६ त्रिंशद्भक्ता लंबनं ०।१६ उन्नतज्याघ्नं १२२।१२।४६
त्रिज्याभक्तं स्पष्टलंबनं ०।०१ स्थितियुते काले १२।१८ लंबने ऋणे कालः २२।२५ एतत्कालिकः सायनार्कः ०।२।३९।३७ पूर्वनतं २।५२ सा
यनादशमं ११।२४।५९।२९ क्रांतिः ६।०२।११ नतांशाः २६।२५।४८ नतज्या ७०।२८।५१ स्वाक्षांशा ५।५२।१४ द्या ९६।३२।०५ अष्टभक्ता नतिः ९।
२८।० एतत्कालिका २२।२५ सपात चंद्रः स्फुटः ११।२८।५२ नत्यासंस्कृतः स्पष्टशरः ०।५०।५२ खंडं शरोनं ग्रासो ८।२०।५६ द्विघ्नशरो २।४१
।४६ ग्रासयुतो १२।१२।४२ ग्रासगुणो ०२।५९।२० मूलं २०।११।५१ खाष्टेंदु घ्नं १८३५।२२ सावर्णं ११०।१२ भाजकेन भक्तं स्थितिः २।४२ रनयाति
थ्यंतो २०।२२ युतः कालो १२।१७ स्मिन् लंबने ०।१२ ऋणे जातश्चतुर्थलंबनस्फुटः कालः १२।१२ एतत्कालकः सायनार्कः ०।२।२९।२६ पू
र्वनतं २।५५ सायनदशमं ११।१७।४६।३१ क्रांतिः ६।०१।६ [illegible] नतांशाः २६।२०।४२ उन्नतांशाः ५२।२९।७ उन्नतज्या ९६।२२।० अंतरं
११।११।०६।५५ ज्या २८।४६।२० त्रिंशद्भक्ता लंबनं २।१७ उन्नतज्याघ्नं १२८।४१।४१ त्रिज्याभक्तं स्पष्टलंबनं ०।१ स्थिरं स्थितियुते तिथ्यंते २२
।१६ लंबने ऋणे कृते सति जातः कालः १२।२५ एतत्कालिकः सायनार्कः ०।२।२९।३७ पूर्वनतं २।५२ सायनदशमं ११।२४।५९।२९ क्रांतिर्या
म्या ६।२।११ नतांशायाम्याः २६।२५।४८ नतज्या ७०।२८।५१ स्वाक्षांशा ५।५२।१४ द्या ९६।३२।०५ अष्टभक्ता याम्यावनतिः ९।२८।० एतत्का
लिका १२।२५ सपातचंद्रः स्फुटः सौम्यः ११।२८।५२ याम्यावनत्या संस्कृतः स्पष्टः शरः सौम्यः ०।५०।५२ खंडं शरोनं ग्रासो ८।२०।५६ द्वि
घ्नशरो ०२।४१।४६ ग्रासयुतो १२।१२।४२ ग्रासगुणो ०२।५९।२० मूलं २०।११।५१ खाष्टेंदु घ्नं १८३५।२२ सावर्णं ११०।१२ भजकेन भक्तो ले
ब्धा स्पष्टतरा स्थितिर्घट्याद्या २।४२ अनया स्पष्टतिथ्यंत कालो २०।२२ युतो जातः स्थितिसंस्कृतः कालो १२।१४ स्मिन् काले पूर्वागते स्प
ष्टतरे लंबने ०।२ ऋणे कृते सति जातः पंचम स्थिर लंबन संस्कृतः स्पष्टतरो ग्रहणस्य मोक्षकालो घट्याद्यः १२।१२ अथोत्पथतः
श्री स्पर्शकालो घट्यादिः ५।३५ मध्यकालिक [illegible] ०।४१ मोक्षकालः १२।१२ स्पर्शस्थितिकालः २।६ मोक्षस्थितिकालः २।३२ ग्रहण
कालः ६।२८।२२ अथ सकृल्लंबनात् स्पर्शमध्यमोक्षकालकथनं ग्रहणस्थितीरोधकर्मचक्रे नाह सकृदुक्ता लंबनतः स्पर्शमध्यो
ऽथवा सकृन्मोक्षः तन्मध्यकालविवरे स्फुटे स्थितीरोधमपिंडुवत्साध्यं ॥२२॥ व्याख्यासुगमा अथ सकृल्लंबनप्रकारेण स्पर्शम

नतांशा याम्याः ४५।१।५९ नतज्या ८४।४४।५८ स्वार्कांशा ७।३।४४ छाया २९।४८।४२।डे।०।६

ध्यमोक्षकालसाधनस्योदाहरणं स्पष्टतिथ्यंतकालिकः २०।२२ सायनोर्कः ०।२।३७।५० पूर्वनतं ४।२६ सायनदशमं ११।२९।५०।०७ क्रांति
याम्या २०।१५।२२ नतांशा याम्याः ४०।२९।१० उन्नतांशाः ४९।३०।५० उन्नतज्या ९१।१६।१५ दशमार्कांतरस्य ११।०।१२।५७ भुजांशाः २९।४७।२
२५ भव ११ भक्ता लब्धं लंबनस्य गतखंडं २४ शेषांशाद्यं ७।४७।२ गतखंड २४ गम्य २ खंडयोः १८ अंतरेण ७ गुणितं २६।५।१२।१ भव ११
15 भक्तं लब्धं २२ गतखंडान्मप्यखंडस्याधिक्यात् गतखंडे २४ युतं ७४ षष्टिभक्तं लब्धं मध्यलंबनं १।५८ उन्नतज्यया ९१।१६।१५ गुणि
तं २६४।७१।७ त्रिज्या १२० भक्तं स्पष्टलंबनं २।७ पूर्वविद्धत्वेः पूर्वकपालत्वात् तिथ्यंतकाले २०।२२ लंबनेन २।१२ ऋणे कृते सति जातो मध्य
कालः १८।२० एतत्कालिकः सायनोर्कः ०।२।३५।४० पूर्वनतं ६।४८ सायनं दशमं २०।२०।७।५५ क्रांतिर्याम्या १४।५६।२९ अथ षष्टिभक्ता या
म्या वनतिः ११।२८।३५ एतत्कालिका ८।२९ स्सपातचंद्रः ५।२१।५६।५६ मध्यशरः सौम्यः १२।७०।४९ अवनत्यासंस्कृतः स्पष्टशरः सौ
म्यो मध्यकालिकोंगुलाद्यः २।४२।१४ चंद्रबिंबं १।५६।१२ रविबिंबं १०।७।३७ मानैक्यखंडं १०।२१।४९ शरोनं १।१२।३४ ग्रासः ८।१।३५
ग्रासो विंशति २० घ्नो १८२।२२।४२ अर्कबिंबेन १०।७।३७ भक्तो लब्धं विशोपकाद्यं १६।५८।३ छिन्नशरो २।२४।२८ ग्रासयुतो ११।३८।२
ग्रासगुणो २०५।५७।१८ मूलं २०।७।२६ स्वाष्टेंदुघ्नं १८५२।४८ सावर्ण्यं २२।१६८ भाजकेन भक्तं लब्धा स्पष्टा स्थितिः २।४४ अथ स्पर्शत्वा
न्मध्यस्थित्या २।४४ तिथ्यंतो हीनः १७।३२ कालः ७।४८ एतत्कालिकोर्कः सायनः ०।३।२५।८ पूर्वनतं ९।२० सायनं दशमं १०।७।७।७
क्रांतिः १६।००।३२ नतांशाः ४६।२४।०।९ उन्नतांशाः ४३।५५।५१ उन्नतज्या ८२।[illegible]।२८।४६ दशमार्कांतरस्य ०।१२।२९।३९ भुजांशाः
४६।२०।२९ भव ११ भक्ता लब्धं गतखंडं २९ शेषांशाद्यं २।२०।२१ खंडांतर [illegible] ९६ घ्नं ४०१।५।२६ भव भक्तं लब्धं ऋणख्य खंड ४ स्याधि
क त्वामृतखंडे २२९ युतं २२ षष्टि ६० भक्तं लंबनं २।४२ उन्नतज्याघ्नं २०५।७।२६ त्रिज्याभक्तं स्पष्टलंबनं २।३२ पूर्वप्रतिज्ञातत
।स्थित्यूने काले ७।४८ लंबनेन २।३२ ऋणे कृते सति जातः सकृल्लंबनात् स्पष्टतरः स्प[illegible]र्शकालः ५।१६ एतत्कालिकः सायनोर्कः ०
।३।३२।२८ पूर्वनतं ९।५२ सायनं दशमं २०।१।७।२४ क्रांतिर्याम्या २०।१९।५० नतांशा याम्याः ५०।२२।३७ नतज्या ९२।२९।० स्वार्कां २५
शा ७।४२।२० छाया २००।१०।२८ अथ षष्टिभक्ता याम्या नतिः १२।३१।२८ एतत्कालिका ५।१६ स्सपातचंद्रः ५।२१।१९।१२ स्फुटशरः सौम्यः १२।
४०।२९ याम्यानत्या संस्कृतः स्पार्शिकः स्पष्टशरः सौम्यः २।८।५७ अथ मोक्षत्वान्मध्यस्थित्या २।४४ स्थित्यंतो २०।२२ युतो जा

ताःकालः २३।१६।तत्कालिकः सायनोऽर्कः ०।२।४०।२२ पूर्वनतं १।५२ सायनंदशमं ११।२१।३५।२२ क्रांतिर्याम्या ११।२२।५८ नतां
शा याम्याः ३३।३६।३५ उन्नतांशाः ५६।२४।२५ उन्नतज्या ८६।४०।६ अंतरस्य ११।१७ भुजांशाः २२।०।५।१० नवमभक्ता तद्धंगत १ खंडं
७७ शेषं २।५।१० खंडांतर पूर्वोक्तं ६९।२०।४० नवमभक्तं लब्धं तत्स्याधिकाद्गत खंडे ७७ युतं ८२ पश्चिमं लंबनं १।२२ उन्नत ज्याघ्न
१३७।५२।२८ त्रिज्याभक्तं स्पष्टलंबनं १।८ पूर्वप्रतिज्ञातस्थितियुते काले २३।१६ लंबने १।८ स्पर्शे जातो मोक्षकालः स्पष्टो घट्याद्यः २४
।८ तत्कालिकः सायनोऽर्कः ०।२।१९।२८ पूर्वनतं ३।० सायनदशमं ११।२८।२३।५६ क्रांतिर्याम्या ०।६।५९।३२ नतांशा याम्याः
३६।३३।०४ नतज्या ७१।८।१२ स्वाकंशिशा ५।५५।४८ युता २३।०।३।५२ अष्टभक्ता याम्या नतिः ९।३३।५९ तत्कालिका २२।८ स्पष्टा
तचंद्रा ५।२२।४८।४१ शरः सौम्यः २२।३३।१२ नत्या संस्कृतो मौक्षिकः स्पष्टः शरो ऽंगुलाद्यः सौम्यः १।४९।१२ अथ सकल्पवनतः
र्ग्र स्पर्शकालः ५।१६ मध्यकालः ६।५२।२२॥ ॥इति श्रीबुधसिंह शर्मणा विरचितायां स्वकृतग्रहणादर्श ग्रंथटीकायां ग्र
हणाधनायां सूर्यग्रहणाभास अध्यायः ४ ॥ ॥अथ परिलेखाभासो व्याख्यायते अथ तावद्वलनासाधनं तद्दिग्ज्ञानं च
चतुर्हस्तेशाद् खांक ९० घ्नान्नतकालाद्युदलाप्तान् तलवानतांशज्या अस्तांशघ्ना त्रिज्याभक्ता ज्ञेया सजाच सौम्यान्या १
नततः स्यादाक्षिको मौक्षिकवलना सायनस्वगस्यकोटिज्या द्युपभक्तायनवलना तज्वलनेनात्र संस्कृतादिक्लः २ मानैक्यखं
ड्रगुणितायोगांतरसिंजनानखेंदु १४० हृता जातांगुलादिकासा स्फुटवलनास्पर्शमोक्षकालोक्ता ३ स्पार्शिक मौक्षिकवलनाः
४ रा५ सूर्येंदोः पर्वणो हि परिलेखे विपरीतां ज्ञेया अंबुद्ग्रहणे प्रतीपदिशाः ४ व्याख्या खांकघ्नात् स्वीपरनतकालाद्युदलाप्ताः
४ रारा:५ सूर्यग्रहणे दिनार्द्ध प्राक्चंद्रग्रहणे तु रात्रिखेवदिनलेनव्यवह्रियते तेन रात्र्यर्द्धाप्ताः अथवा दृक्कर्मतश्चंद्रस्योदयकालं संसा
ध्य तथास्तकालमपि साधयेत्तयोरवांतरकालश्चंद्रस्यदिनमानं ज्ञेयं तदर्द्धेनाप्तास्ते सम्यग्नतलवा नतांशा ज्ञेयास्ततो
नतज्याऽस्तांशघ्नी कार्या ततस्त्रिज्याभक्ता सती पूर्वा परनततः क्रमेण सौम्योत्तरा अन्या पश्चिमा प्राऽतज्या स्पार्शिक मौक्षिकवलना
ज्ञेया ततः सायनस्य ग्रहस्य कोटिज्या पंचभक्ता सती जाता अयनवलना सायनस्यायनत्वात् सौम्या याम्या च ज्ञेया ततद्वयमयनवल

नाश्रतजवलनेनसहसंकीस्पर्शांशसंस्कारवत्संस्कृताकार्यास्ततोयोगांतरसिंजनीसंस्कार[illegible]जाज्यामानैक्यखंडभाकार्याततस्त्रि
ज्याभक्तासतीजातासौम्यायम्याचस्प[illegible]र्शमोक्ष का[illegible]लोत्क्रांगुलाद्याःस्पष्टवलनेति अथचसूर्यग्रहणपरिलेखेवग।।ताग्रतास्प
र्शवलनाचंद्रग्रहणेमोक्षवलनाचविपरीताशाविपरीतदिशाज्ञेयाः चंद्रग्रहणपरिलेखेचंद्रस्याशाःप्रतीपादिशोविपरीतदिशोज्ञेयाः उ
दाहरणानि अथचंद्रग्रहणस्यस्पार्शिकवलनसाधनं उदयतःस्पर्शकालः २८।५८ ग्रस्तोदयत्वाद्दिनशेषकालः ०।४ रात्र्यर्द्धेन ०५।२९
युतोजातंपूर्वनतं ९।३३ खांक ९० घं ७५।१३ हृद् संप्रदायाद्रात्र्यर्द्ध १५।२९ भक्तंजातानतांशाः ६३।२०।७ नतांशबाहुत्वात्त्रिंशाद्भक्ता
जातोराश्यादिः २।३३।२८।७ अस्यभुजां[illegible] २।६।२१।४३ शानां ६६।२१।४२ ज्योवनतज्या ९९।४३।३८ अक्षांशाः ३०।१२।३७ भा ३१।६।४०।५
त्रिज्या १२० भक्तासतीपूर्वनतत्वात्सौम्यमोक्षजवलनं ३७।२९।२० अथस्पार्शिक २८।५८ क्रांत्यंशः ०।२६।११।४५ सा २०।४१।५७ यनः ५।१६
।५८।५७ अस्यभुजः ०।२२।०२।८ अस्यकोज्यं २।१६।५९।५२ शानां ७६।५९।५२ ज्या ११६।२९।५५ पंचभक्तालब्धंसायनस्ययाम्यायनत्वा
द्याम्यमायनवलनं २२।७।५९ अत्राक्षजायनयोर्भिन्नदिक्त्वादंतरस्य ०।२०।२२ ज्या ०।६।४४ मानैक्यखंड २८।५५।४६ भा ७।३
२९।२१ त्रिज्याभक्तासौम्याक्षजस्याधिक्याल्लब्धंसौम्यंस्पष्टंस्पार्शिकंवलनमंगुलाद्यं २।२६।२८।। अथमौक्तिकसाधनं मोक्षका
लः ३८।१० रात्रिगतमोक्षकालः ५।८ रात्र्यर्द्धहीनोजातंपूर्वनतं ०।२२ खांकघं ९३।२० रात्र्यर्द्धभुक्तं जातानतांशाः ६०।१५।४१ नत
ज्या ०।४०।४२ अक्षांशभा ३।७।५९।६ त्रिज्याभक्ताक्षवलनंसौम्यं २६।५६।। अथमौक्तिक ३८।१० क्रांत्यंशः ०।२८।२०।४ सायनः ५।१९।
२।१ अस्यकोटिज्या २७।२१।० पंचभक्तालब्धमायनवलनंयाम्यंस्पष्ट ०।१२।। अत्राक्षजायनयोर्भिन्नदिक्कादंतरं ०।४३।७ ज्या १
०।४५।६ मानैक्यखंडभा २०।२९।१ त्रिज्याभक्तालब्धंस्पष्टंसौम्यंमौक्तिकवलनमंगुलाद्यं ०।१०।८।। ।।अथसूर्यग्रहणेवलनसाध
नस्योदाहरणं।।उदयतःस्पर्शकालो ५।३५ दिनार्द्ध १५।८ हीनोजातंपूर्वनतं ९।२२ खांक ९० घं ७५।३० दिनार्द्धभक्तंनतांशाः ५६।४७।४२
नतज्या १००।९।८ अक्षांशभा ३०।३७।२०।४५ त्रिज्याभक्तालब्धंपूर्वनतत्वात्सौम्याक्षजवलनं २५।२।४० ।।स्पार्शिकःसूर्यः ११।१२।४२।५९
सा २०।५०।०० यनः ०।२।३२।५८ अस्यकोटिज्या ११९।७।२८।पंचभक्तालब्धंसायनस्यसौम्यायनत्वात्सौम्यायनवलनम् २३।५१।
२८ अत्राक्षजायनयोरेकदिक्कायोर्योगस्य ४९।५।८ ज्या ९।३७।४२ मानैक्यखंड ०।२२।४९ भा ९३।९।४२ त्रिज्याभक्तालब्धंसौम्यंस्प
ष्टंस्पार्शिकवलनमंगुलाद्यं ०।४९।३७ अथमोक्षकालः १२।१५ दिनार्द्धहीनोजातंपूर्वनतं २।५५ खांक ९० घं २६।३० दिनार्द्धभक्तंजातान

तांशाः ७।२०।४४ नतज्या ३५।५१।२८ स्पष्टाग्रा ५२४।१८।२२ त्रिज्याभक्ता लब्धमाक्षजवलनं सौम्यं ४।२१।१५ मौक्तिकः सूर्यः ११।२२।४९।२९ सा
यनः ०।२।३९।१६ अस्य कोटिज्या ११९।२६।५८ पंचभक्ता लब्धमायनवलनं सौम्यं २२।५१।२१ अत्राक्षजायनयोरेकदिक्त्वाद्योगः स्पष्ट २०।१२।४० ज्या
५८।२६।३० मानैक्यखंडघ्नी ५८६।३५।२० त्रिज्याभक्ता स्पष्टं वलनं सौम्यं मौक्तिकमंगुलाद्यं ४।५३।७॥ ॥अथ स्पष्टं वलनेन साधित स्पर्श
५।१६ मोक्षकालाभ्यां २।२० मनयोः शरत्वा स्पार्शिकमौक्तिकवलने साध्ये॥४॥ अथ परिलेखं पादौन पंचभिर्वृत्तैराह॥ छाद्याद्दसूत्रमि
त्याहृत्तं मानैक्यखंडकेनान्यत् कुर्याद्विसाधिताशैर्वा स्वहस्तेयथादिगंतरं दद्यां॥५॥ स्पार्शिकवलनं पूर्वा स्पश्चान्मौक्तं स्वे पर पूर्व
त वलनाग्राभ्यां वा लावं कौ प्रथमांत्यसंज्ञकौ ज्यावत्॥६॥ निजदिशि वलनाग्राभ्यां मत्स्यं चोत्पाद्य पुच्छमुखसूत्रे केंद्रस्वादि
ग्मुखौ कुर्यात् मध्यशरो वलनं मध्यमानाद्भीतं॥७॥ ग्राहकविंबार्द्धेनान्यितेऽमिते हस्ते कृते शराग्रेभ्यः स्पर्शनमध्यमोक्षस्थानो
त्रिस्पृष्टिरेखिके कार्यौ॥८॥ मध्यमशराग्रचिह्नादाद्यंतेषु गर्भेक्रमात् कुर्यात् स्पार्शिकमौक्तिकमार्गौ ॥ व्याख्या॥ समभूतले
फलके वा छाद्यग्राह्यस्य चंद्रग्रहणे चंद्रविंबस्य सूर्यग्रहणे रविविंबस्यार्द्धसूत्रमानेनाभीष्टस्थाने कल्पितविंदोरुपरि
कर्कटसूत्रेण वृत्तं मंडलं कुर्यात् लिखेदित्यर्थः ततो मानैक्यार्द्धमानेन ग्राह्यग्राहकविंबमानयोगार्द्धप्रमाणेनान्यद्वृत्तं तस्माद्विं
दोरुपरि लिखेत् ततः साधिताग्राशाद्यस्यतत्साधिताशैर्वा स्वहस्ते दिशमनतिक्रम्य कुर्यात् यथादिग्भोः स्पार्शिकवल
नं पूर्वस्यां प्राचीचिह्नात् मौक्तिकं पश्चात् पश्चिमचिह्नात् देयं अयं विधिश्चंद्रग्रहणे एव रविग्रहणे तु परं पूर्वस्यां स्पार्शिकं पश्चिमायां मौक्तिकं पूर्वस्यां प्राचीचि
ह्नाद्देयं ततः स्पर्शमोक्षवलनाग्राभ्यां प्रथमांत्यसंज्ञकौ स्पर्शमोक्षवातौ स्पष्टतरौ क्रमेण निजदिशि ज्यावद्रेखावद्दवौ चिह्नितौ कार्यौ
एवं कृते सति धनुराकारो जायते ततो वलनाग्राभ्यां मत्स्यमुत्पाद्य मध्यशरो कः वलनाग्राभ्यां सममानकर्कटसूत्रेण वृत्तद्वये कृ
ते सति द्वयोर्वृत्तयोः समासेन मत्स्याकारात् उत्पाद्य ते तन्मध्ये यत् सूत्रं तत्पुच्छमुखसूत्रं तस्य पुच्छात् केंद्रव्यापिनी मुखपर्यंता रेखा
शलाका वक्त्वा कार्या॰ ततः पुच्छमुखसूत्रे केंद्रात् स्वदिङ्मुखो गुलमानेन मध्यशरो क्याङ्कितः कार्यः अथवा द्विवलनयोरंतरे म
ध्ये यदंगुलादिमानं तस्यार्द्धमानेन स्पर्शवलनचिह्नाद्वृत्तं कार्यं तथा मोक्षवलनाचिह्नादपरं वृत्तं कुर्यात् तयोर्वृत्तयोर्यत्र संगमः
तन्मध्ये या रेखा तस्यां केंद्रात् स्वदिशि मध्यशरो लेख्यः ततो ग्राहकविंबार्द्धमानेन शराग्रेभ्यो ग्निरमिते वृत्ते वृत्तत्रये कृते स
तिस्पर्शमध्यमोक्षस्थानानि त्रीणि भवंति स्पर्शशरचिह्नात् तस्यां वृत्तस्य ग्राह्यवृत्तस्य च यत्र संगमस्तत्र स्पर्शस्थानं ज्ञेयं मो

स्पर्शशराचिह्नाद्वृत्तस्य ग्राह्यवृत्तस्य च यत्र संपर्कस्तत्र मोक्षस्थानं द्वितीयं मध्यशराचिह्नतो वृत्तस्य ग्राह्यवृत्तस्य च यत्र योगस्तत्र मध्य
ग्रहणस्थानं तृतीयं तत्र यदा मध्यग्रासो ग्राह्यबिंबमुल्लंघ्य यावद्बहिः पतति तावदाकाशांगुलं हते तत्र सर्वग्रहणं ज्ञेयं· यदा ग्राह्यबिं
७ बस्यैकदेशांगुल्लंघितदा तावदेव खंडग्रहणं यदा ग्राह्यं न स्पृशति तदा ग्रहणाभावो ज्ञेयः ततो मध्यशराग्र चिह्नाद्ग्रंथे स्पर्शगोस्प
17 र्शमोक्षशराग्रगे द्विरेखे कार्ये ततः क्रमात् स्पार्शिकिं मौक्तिकमार्गौ स्यातां मध्यशरबिंदोः स्पर्शशरबिंदुपर्यंता रेखा कार्या तस्यां
रेखायां ग्राहकस्य ग्रासमार्गस्तथा मध्यशरबिंदो मोक्षशरबिंदुपर्यंता रेखा लेख्या तस्यां मोक्षमार्गो बोध्यः शरत्रयस्पर्शि
नी सा रेखा धनुराकारा भवति अथ द्युग्रहणपरिलेखे सर्वग्रहणोपयोगिने संमीलनोन्मीलनस्थानं सपादवृत्तेनाह वृत्तं
मानांतरार्द्धमितं कृत्वा॥९॥ केंद्रे तन्मार्गयुति द्वयोपि भूभादलेन वृत्ते द्वे कृत्वा ऽत्र ग्रहणे संमीलनमुन्मीलनं स्मृतं स्थानं॥१०॥ व्याख्या
केंद्रे मानांतरार्द्धमितावृत्तं कृत्वा ग्राह्यग्राहकमानयोरंतरस्य यदर्द्धं तत्प्रमितेन वृत्तेन केंद्रे संलिख्य तन्मार्गयुतिद्वयेपि भूभादलेन
भूछायार्द्धमानेन द्वे वृत्ते कृत्वा संमीलनमुन्मीलनं च स्थानं क्रमेण स्मृतं· तस्य वृत्तस्य पूर्वविहितं प्रवहमार्गरेखाया अत्र योग
स्तत्र भूभाबिंबमानार्द्धमितेन वृत्तं कुर्यात् तद्ग्राह्यवृत्तं यत्र स्पृशति तत्र मोक्षासन्नं संमीलनस्थानं ज्ञेयं वृत्तमोक्षमार्गयोर्यत्र संयो
गस्तत्र भूभार्द्धमान वृत्तं कृत्वा तद्ग्राह्यवृत्तं यत्र स्पृशति तत्र स्पर्शासन्नमुन्मीलनस्थानं वेद्यं· विशेषोत्र छादकाद् सूत्रे शेति नोक्तं भूभ ६
यैवोक्तं तस्मात्सूर्यग्रहणे संमीलनोन्मीलनयोरभावः कदाचित्स्वल्पतरशरउत्पाद्यते तथापि बिंबयोग एव भवति न तु स्वच्छन्नं
द्वयोः छाद्यछादकयोर्बिंबसाम्यात् १० अथेष्टग्रासं वृत्तद्वयेनाह मार्गप्रमाणरेखांगुलैर्हतं स्वेष्टकालमिह भक्तं स्वस्थितस्य जातानी
दले५ ष्टांगुलरूपाणि तानि निजमार्गे॥११॥ दद्यादभीष्टवशात्तस्तदग्रवृत्ते कृतेनेह ग्राहकबिंबस्यस्वेष्टकालमध्ये स्थितिर्ग्रहस्योक्ता १२
व्याख्या· यदि कश्चिज्जनः पृच्छति स्पर्शकालादनंतरमभीष्टकाले गते वा मोक्षकालात्पूर्वमभीष्टकाले कियान्ग्रास इति प्रश्ने· ग्रासमा ७
र्गप्रमाणरेखां मोक्षमार्गप्रमाणरेखां चांगुलैः परिमापतैरंगुलैः स्वेष्टकालं हतं गुणितं कार्यं ततः स्पार्शस्थित्या मौक्षस्थित्या च भक्तं
सज्ञातानीष्टांगुलरूपाणि तान्यभीष्टवशातो निजमार्गे दद्यात् ग्रास इष्टे स्पर्शशरात्स्पर्शमार्गे मोक्षेचेष्टे मोक्षशरात् मोक्षमार्गे इष्टां
गुलैश्चिह्नं कुर्यात् ततो ग्राहकबिंबस्य दलेमार्द्धेन तदग्रवृत्ते तच्चिह्नाग्रतो वृत्ते कृते सति स्वेष्टकालमध्ये ग्रहस्य ग्रहणस्य स्थितिरुक्ता

यावद्ग्राह्य मा घाद्यते तावदिष्ट काले ग्रहणस्यास्थितिर्ज्ञेया उदाहरणं इष्टघटी १ स्पर्शादिखांगुलैः ५ गुणिता पस्पर्शस्थित्या ४ । २ भक्ता
लब्धं इष्टांगुलाद्यमिह २।०४ अथ पारिलेखं विनापि स्पर्शग्रासमध्यमोक्षज्ञानमुच्यते सौम्याशोयदि स्याच्च कोनल दिशि प्राच्यां प्राशां
कग्रहे छन्नं पूर्वमथांतकस्य दिशि तन्मुक्तिः क्रमाद्वत्सं याम्यश्चे द्विशि खस्तदिङ्क कुम्भः स्पर्शः पुरा रदिशि छन्नं सौम्यदिशीह
मुक्तिमनिलाशाया मिनेचोत्क्रमात् २।२२ अथ ग्रहणस्यानादेश्यज्ञानं वर्णज्ञानं च वृत्तेनाह ग्रासोर्कस्यार्कांशोविधोन्नपा १८
शोन वाच्यं दुः स्यात् ग्रहणोस्तकलेल्पाईव मु धूम्रोसितो रविस्त्वसितः २२ व्याख्या अर्कस्य रविबिंबस्यार्कांशो द्वादशांशो ग्रासो
नवाच्यो नादेश्यः विधोश्चंद्रबिंबस्य न पां १६ शः षोडशांशस्तु स्यो ग्रासो न वक्तव्यः सकलग्रहणे चंद्रो बभ्रुः पिशंगवर्णः अल्पग्रहणे
धूम्रवर्णः अर्द्धग्रासे सितः कृष्णवर्णः सूर्यस्तु ग्रहणे सदैवासितः कृष्णवर्णएव ॥२२॥ अथ पर्वेशसाधनं वृत्तद्वयेनाह चंद्रो २ न
गा ७ भवाः ११ कुः १ खकृता ४० भगणादिकः स्मृतः क्षेपः भगणाद्यमध्यपाता तैक्यं दस्ता २ हृतं स्वकेनाढ्यं ॥२४॥ क्षेपेण सप्त तष्टं विधितः
पर्वाधिपोत्रविज्ञेयः ब्रह्मशशी इंद्र कुबेरा वरुणाग्नियमाश्च पर्वपतयः स्युः २५ उदाहरणमेव व्याख्या यथा चंद्रग्रहणे क्षेपरहितयो भ
गणाद्यमध्यार्क ०।११।४।७।११ पातयो ०।०।७।५८।२ योगो ०।११।२२।५।१४ द्विघ्नः २।११।१४।१०।२० क्षेप २।७।११।०।१४ युतः ३।६।२५।१२।८
सप्तशेषितो ३।६।२५।१२।८ ब्रह्मतो गणने त्रयः पर्वेशागता श्चतुर्थः कुबेरः पर्वेशः अथा [illegible] केग्रहणे भगणाद्यमध्यार्क ८।११।१९।४८
।२ पात ०।५।२२।४१।१४ आर्योगो ८।५।१२।२८ ।१७ द्विघ्नः २८।२०।२७।०।२।१४ क्षेपा २।७।११।०।१४० युः २०।६।८।२।५८ सप्त तष्टः शेषद्वा
६।८।२।५८ पर्वेशोयमोज्ञेयः २५ अथ ग्रंथप्रशंसां वृत्तेनाह आदर्शस्या लोकनमतिपुरस्पद मुक्तमिह यथा मुनिभिः तद्वद् ग्रंथोसौ
स्य ग्रहणादर्शस्य दर्शनं विदुषां २६ व्याख्या सुगमा अथ कर्त्ता स्वाभिधानं ग्रंथरचनसमयं च वृत्तद्वयेनाह श्रीलालत्तब्धविद्यो
म स्त्री जसवंतरायदेवज्ञः मुलतान नाम नगरे तस्य तनूजो द्विजो द्विजो रुसखः २७ बुधसिंहो बुधवारे जाग्रदीपावली चम
त्कारे ग्रहणादर्शं दर्शे हरिधराहस्तहस्तिकुमिते व्दे २८ युग्मं व्याख्या जाग्रदीपावलीचमत्कारे इत्यनेन मासज्ञानं दर्शेइत्य
नेन पक्षज्ञाने शेषं स्पष्टं २८ मुलताननाम नगरे कांगांगीकृत्याशिष्यवर्गो धर्म ग्रहणादर्शव्याख्यस्य प्रबोधनीशीघ्रं बोधनानुगुणा २
गुणानमजनविद्धिदुषां हत्तारचितोचितोरुमतिभाजां गोपाल जजसवंतजतनुमतिबुधसिंह शर्मणाल्पा गिरा २ ॥नगगजरस
शो२

सूर्यग्रहणपरिलेखः

सूर्यग्रहणे स्पार्शिकवलनाद्विपरीताशा ज्ञेया
चंद्रग्रहणे मौक्षिकवलनाद्विपरीताशा ज्ञेया
चंद्रग्रहणे ग्रासाद्विपरीताशा ज्ञेयाः